

Årsredovisning 2024

Regionstyrelsen 2025-04 14
Regionfullmäktige 2025 04 28

Dnr: RS 2025/551
Sammanställd av ekonomienheten
Granskad av KPMG mars 2025

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	3
Regionstyrelsens ordförande och Regiondirektören summerar.....	3
Det ekonomiska året i korthet.....	5
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	6
Översikt över verksamhetens utveckling.....	6
Regionkoncernen.....	8
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	9
Risker	11
Händelser av väsentlig betydelse	15
Styrning och uppföljning av regionens verksamhet	18
Intern styrning och kontroll	20
Övergripande mål i Regionplan	21
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	28
Balanskravsresultat.....	36
Personal	38
Förväntad utveckling	44
FINANSIELLA RAPPORTER	46
Resultaträkning.....	46
Balansräkning.....	47
Kassaflödesanalys.....	48
Noter (mnkr).....	49
Redovisningsprinciper.....	62
DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING	65
Driftredovisning	65
Investeringsredovisning.....	69
FIGUR- OCH TABELLFÖRTECKNING	73
BILAGOR.....	74

Förord

Regionstyrelsens ordförande och Regiondirektören summerar

Under 2024 har Region Dalarna genomfört ett flertal åtgärder som varit till fördel för länets invånare. Våra engagerade medarbetare är den viktigaste delen av vår verksamhet, och vi strävar efter en hållbar utveckling med målet att skapa "Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar".

Befolkningen i Dalarna har fortsatt att minska under 2024, vilket innebär utmaningar för våra verksamheter och länet i stort. Färre i arbetsför ålder och fler med komplexa behov gör att omställningen till god och nära vård behöver fortsätta.

Det ekonomiska läget är fortsatt ansträngt, och en skattehöjning är beslutad för 2025. Fokus måste fortsatt vara på att minska kostnaderna för regionen. Genom gemensam satsning på utveckling, omställning och prioriteringar kan vi skapa en stabil ekonomisk grund för Region Dalarna. Det preliminära balanskravsresultatet för 2024 visar ett underskott på -520 miljoner kronor, vilket överensstämmer med budgeten och är en förbättring med 185 miljoner kronor jämfört med septemberprognosen. Det preliminära resultatet indikerar att vidtagna åtgärder för en hållbar ekonomi har haft effekt. Mycket arbete återstår, men de genomförda insatserna har gett resultat.

Vi står inför stora utmaningar, men utvecklingsarbetet har inte stannat av och ger hopp för framtiden. Många initiativ tas för att öka tillgängligheten och närheten inom vården, ett omfattande arbete bedrivs inom regional utveckling samt inom kultur och bildning. Arbetet med Region Dalarnas organisationsutveckling, med fokus på samverkan, strukturering och effektivisering, kommer att fortsätta även under 2025.

Till nytta för Dalarnas invånare – ett axplock

I maj anslöt vi oss till systemet **Sms-livräddare** som larmar frivilliga med HLR-kunskap till miss-tänkta hjärtstopp. Systemet startades för att påbörja HLR snabbt i väntan på ambulans.

Under september öppnade Region Dalarna en ny **OCD-mottagning**, samlad vård för invånare med tvångssyndrom. Flera satsningar inom psykiatrien pågår för bättre vård.

Sedan 2022 har Region Dalarna erbjudit en **telefonmottagning för vuxna med samisk bakgrund** och från oktober 2024 inkluderas även unga från 16 år i stödet. Det möjliggör samtal med kunskap om samers livsvillkor.

Våren 2024 genomfördes **den nationella folkhälsoenkäten**. Den visade generellt god hälsa i länet, men även skillnader mellan samhällsgrupper. Jämlik hälsa är därför ett prioriterat mål.

Region Dalarna har som första region överenskommit med alla länets kommuner om samverkan mot **våld i nära relationer** för bättre samordning mellan vård och socialtjänst.

Pilotprojekt för **egenmonitorering** startades, vilket möjliggör digital uppföljning av kroniska sjukdomar. Det gör vården mer tillgänglig och effektiv.

Projektet **Må bra med kultur och natur** startade i november för ungdomar med psykisk ohälsa.

Ett pilotprojekt för **organiserad prostatacancer-testning** (OPT) startade med gratis tester för slumpvis utvalda män. Syftet är att minska prostatacancer och skapa en strukturerad PSA-testning.

Region Dalarnas innovationssluss startade för att förverkliga idéer och förbättra vården och folkhälsan.

Ett gott medarbetarskap och ledarskap – några exempel

Under 2024 har Region Dalarna **minskat kostnaderna för hyrbemanning**. Syftet har varit att halvera dessa kostnader för att långsiktigt kunna erbjuda trygg vård för Dalarnas patienter och en god arbetsmiljö för de anställda. Från den 1 januari 2025 införs ett hyrstopp för sjuksköterskor, med undantag för akutpsykiatri och rättspsykiatri.

En **ny yrkeshögskoleutbildning för psykiatriundersköterskor** startade under hösten. Denna utbildning är den första i Sverige med fokus på kroppsbaserade metoder för hantering av traumatisk stress och har utvecklats av Region Dalarna, Sätters kommun och Dahlander kunskapscentrum.

Ett nytt samarbete mellan Folk tandvården Dalarna och Karolinska institutet innebär att **utländska tandläkarstudenter** genomför sin praktiska tjänstgöring i Falun. Flera studenter har visat intresse för att stanna kvar i Dalarna efter sina studier.

En hållbar utveckling – inom flera områden

Arbetet för en hållbar utveckling i Region Dalarna fortsätter, med fokus på ekonomi, miljö och social hållbarhet.

Ett generellt **anställningsstopp** infördes från mitten av april. Undantag görs för vissa vårdnära kompetenser och andra nyckelfunktioner. Kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården är prioriterad för att säkerställa effektiv och patientsäker vård i regionen.

För att bedriva kollektivtrafik med elfordon måste regionens bussdepåer elektrifieras. **Elektrifieringen av kollektivtrafiken** kommer att ske i två etapper. Den första etappen har inletts med elektrifiering av bussdepåerna i Falun och Borlänge.

Region Dalarna har erhållit 3,9 miljoner kronor från EU-kommissionen **för att förbättra länets cirkulära ekonomi och minska miljöpåverkan**. Arbetet sker i samarbete med 9 andra regioner i Europa och påbörjades i augusti 2024, förväntas pågå fram till 2030. Målet är att generera hållbar utveckling i de deltagande regionerna och i Europa som helhet.

En ny riktlinje kring **förbrukningsartiklar ska minska hälso- och sjukvårdens miljöpåverkan**. De använder stora mängder förbrukningsartiklar, vilket bidrar till negativ miljöpåverkan. Riktlinjen ska underlätta valet av återanvändningsbara alternativ och produkter med låg miljöpåverkan.

Under året har en **plan för höjd beredskap** tagits fram, som bland annat beskriver prioriterade verksamheter i händelse av en krigssituation.

Genom prioriteringar, dialoger och att arbeta tillsammans är vi hoppfulla inför att lyckas vända den ekonomiska situationen och fortsätta utveckla Region Dalarna till en region att vara stolta över.

Elin Norén (S)
Regionstyrelsens ordförande

Karin Gunnars Hellgren
Tillförordnad regiondirektör

Det ekonomiska året i korthet

- Resultat efter balanskravsjustering är -520 mnkr 2024, 1 mnkr lägre än budgeterat resultat om -519 mnkr.
- Region Dalarna har resultatutjämningsreserv (RUR). Det ingående värdet av RUR 2024 var 157 mnkr. Regionfullmäktige kommer att föreslås att i beslut för årsredovisning 2024 nyttja medel i RUR om 157 mnkr. Det innebär ett balanskravsresultat 2024 om -363 mnkr och att RUR avslutas.
- Verksamhetens nettokostnader är 524 mnkr högre än föregående år och 365 mnkr högre än budget.
- Verksamhetens kostnader exklusive vidarefakturer i Hälso-och sjukvård är 425 mnkr högre 2024 jämfört 2023.
- Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning är 636 mnkr högre än föregående år och 323 mnkr högre än budget. De högre intäkterna beror i första hand på ökning av de generella statsbidragen.
- Skatter och generella statsbidrag har ökat med 5,4 procent. Nettokostnadsutvecklingen är 4,4 procent 2024.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

Utvecklingen redovisas genom att aktuellt år jämförs med tidigare år. Väsentliga förändringar ska kommenteras. Det gäller såväl utvecklingen sedan föregående år som mer långsiktiga utvecklingsmönster. Kommentarer till förändringarna ska härledas till de verksamheter som orsakat förändringarna.

Efter några år med relativt stark befolkningstillväxt, om än under riksgenomsnittet, så har trenden vänt och i Dalarna minskar befolkningen i en omfattning som vi inte sett sedan millenni-umskiftet och efterdyningarna av 1990-talskrisen. Trenden med en vikande befolkning kan vi se i många län men Dalarna har den fjärde lägsta befolkningstillväxten i landet.

Minskningen av antalet vårdplatser under femårsperioden är en kombination av nödvändiga effektiviseringar och en omställning till mer öppenvård, vilket även påverkat att antalet vård dagar minskat under samma period. Trots ett färre antal disponibla vårdplatser under 2024 har både överbeläggningar och utlokaliseringar minskat, vilket indikerar en förbättrad styrning. Dock fortsätter enskilda kliniker att brottas med för hög beläggingsgrad och brist på vårdplatser för sina patientgrupper.

Under 2024 har tandvården behandlat totalt 3,2% fler patienter jämfört mot föregående år. En positiv trend är att det har blivit en förskjutning från partiellt behandlade till färdigbehandlade barn och vuxna. Detta är en effekt av strategin att göra klart patienterna direkt vid besöket.

Antal anställda har under femårsperioden ökat med 165 medarbetare, men minskat med 65

medarbetare jämfört med föregående år. Regionservice har minskat antalet medarbetare inom Vårdnära Service med 42 personer under året som ett led i kostnadsreducering gentemot Hälso- och sjukvården.

De positiva ekonomiska resultaten från 2017 till och med 2022 och framåt ledde till att soliditeten, exklusive pensionsskuld inom ansvarsförbindelser, förbättrades från strax över 0 procent till 26 procent. Även om soliditeten succesivt förbättrats genom de positiva resultaten så är soliditeten, inklusive ansvarsförbindelsen för pensioner alltså negativ. De positiva resultaten 2020, 2021 och 2022 beror i hög grad på riktade statsbidrag i samband med pandemin samt ökade generella statsbidrag. År 2023 redovisades ett negativt resultat vilket resulterade i att soliditeten minskade till 22 procent, och 2024 försämrades soliditeten ytterligare med 4 procentenheter till 18 procent som ett resultat av ett negativt balanskravsresultat om -520 mnkr.

Under femårsperioden har nettokostnadsutvecklingen varierat, under pandemiåren 2020 och 2021 var nettokostnadsutvecklingen i hög grad kopplad till riktade statsbidrag för pandemin som betalades ut med start hösten 2020. Från 2023 steg nettokostnadsutvecklingen, exklusive jämförelsestörande pensionskostnader, markant till cirka 14 procent vilket förklaras av att de riktade statsbidragen minskade i volym, samtidigt som bruttokostnaderna ökat markant till följd av bland annat inflationsutvecklingen. 2024 bromsas nettokostnadsutvecklingen in mycket tack vare att pensionskostnaderna inte ökar lika kraftigt.

	ENHET	2024	2023	2022	2021	2020
BEFOLKNING						
Sveriges folkmängd vid årets slut	Antal	10 587 710	10 551 707	10 521 556	10 452 326	10 379 295
Antal invånare 31/12 Dalarna	Antal	286 546	287 253	288 310	288 387	287 676
Dalarnas andel av Sveriges folkmängd	%	2,71	2,72	2,74	2,76	2,77
VERKSAMHET						
Vårdplatser	Antal	553	560	568	591	619
Vård dagar	Antal	207 683	216 179	218 102	225 185	225 613
Vårdtillfällen	Antal	36 926	37 886	38 216	39 758	40 131
Läkarbesök, egen regi	Antal	544 561	550 939	536 984	524 585	495 506
Läkarbesök, privat regi (hälsoval mm)	Antal	65 356	64 715	54 316	52 902	52 913
TANDVÅRD						
Behandlade barn 3 - 23 år	Antal	36 111	32 310	31 870	38 750	32 554
Behandlade vuxna	Antal	32 450	34 013	29 999	34 424	31 431
KULTUR OCH BILDNING						
Utbildning elevveckor	Elevveckor	18 862	20 354	21 119	20 701	20 413
PERSONAL						
Anställda 31/12	Antal	9 342	9 407	9 299	9 267	9 177
Helårsekvivalent (arbetad tid/1 700 timmar)	Antal	7 930	7 907	7 846	7 984	7 788
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	%	7,6	7,5	8	6,9	7,5
Personalkostnader	mnkr	7 525	7 099	6 447	6 657	6 078
- varav lönekostnader	mnkr	4 575	4 439	4 271	4 192	4 048
Totalt pensionsåtagande *	mnkr	10 781	9 638	8 939	8 682	8 081
EKONOMI						
Årets resultat	mnkr	-133	-253	413	901	793
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	mnkr	-520	-546	662	597	716
Resultatutjämningsreserv	mnkr	0	157	703	0	513
Årets balanskravsresultat	mnkr	-363	0	472	597	203
Verksamhetens nettokostnad	mnkr	-12 347	11 823	10 388	9 954	9 321
Nettokostnadsutveckling, inkl jämf störande	%	4,4	13,8	4,4	6,8	-0,7
Nettokostnadsutveckling, exkl jämf störande	%	4,4	13,8	7,1	4,1	-0,7
Utveckling av skatteintäkter och generella statsbidrag	%	5,4	4,9	5	4,7	6,6
Soliditet	%	18	22	26	22	14
Soliditet, (inkl ansvarsförbindelse)	%	-24	-26	-24	-30	-45
Investeringar	mnkr	644	741	825	730	807
Skattesats						
-Region Dalarna	Kr	11,64	11,63	11,63	11,63	11,63
-genomsnitt i landet	Kr	11,67	11,57	11,56	11,56	11,56

Tabell 1: Översikt över verksamhetens utveckling 2020-2024

Regionkoncernen

Region Dalarnas organisation framgår av bilden nedan (Figur 1).

Gemensamma nämnder och andra samverkansorgan

- Hjälpmedelsnämnd Region Dalarna (Värd: Region Dalarna)
- Gemensam nämnd för varuförsörjning (Värd: Region Uppsala)
- Gemensam nämnd för språktolkförmedlingsverksamhet (Värd: Borlänge kommun)
- Kommunalförbundet Svensk luftambulans SLA (Säte: Karlstad)
- Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg (Säte: Umeå)
- Regionala forskningsrådet (RFR)
- FINSAM Dalarna – samordningsförbund för rehabiliteringsinsatser

Bolag och stiftelser

Bolag

- AB Dalatrafik (ägarandel 100 %)
- AB Dalaflyget (ägarandel 32 %)
- Dala Airport AB (ägarandel 41 %)
- Älvdalens utbildningscentrum AB (ägarandel 73 %)
- AB Transitio (ägarandel 5 %)

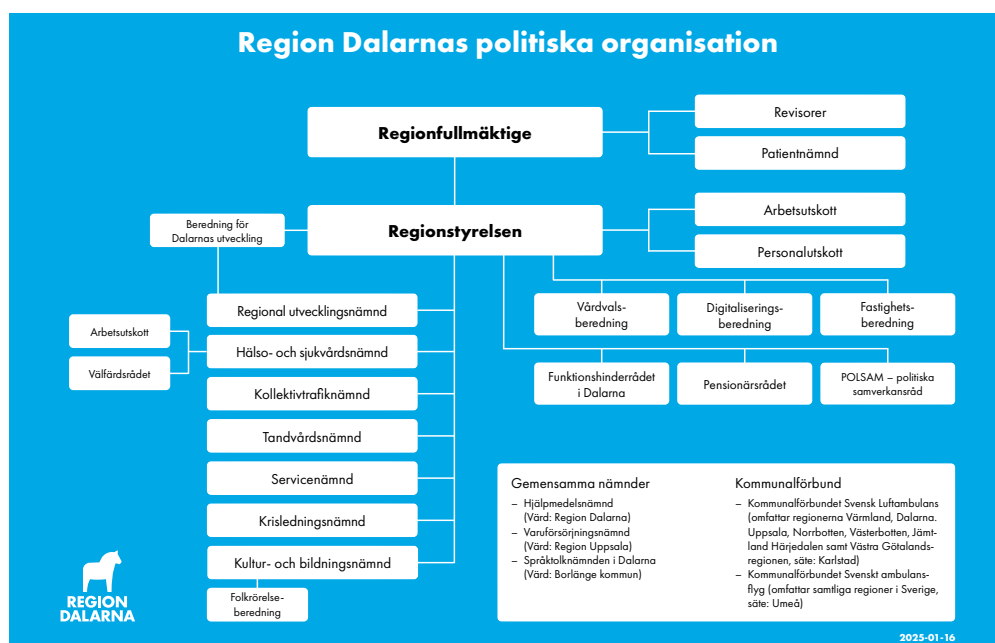
- Tåg i Bergslagen AB (ägarandel 25 %)
- ALMI Gävle Dala AB (ägarandel 24,5 %)

Stiftelser

- Stiftelsen Dalarnas Museum
- Stiftelsen Länsteatern i Dalarna
- Film i Dalarna AB (ägarandel 100 %)
- Stiftelsen Musik i Dalarna

Privata utförare

Regionen ansvarar inför befolkningen för all regionfinansierad hälso- och sjukvård oavsett driftsform. Hälso- och sjukvården drivs i egen regi, i samverkan med andra offentliga huvudmän och genom avtal med privata vårdgivare. De sistnämnda är vårdvalen för vårdcentraler och BUP, vårdgivare upphandlade enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) och Lagen om valfrihetssystem (LOV) samt vårdgivare som omfattas av den nationella taxan enligt LOF och LOL, ett ersättningssystem för läkare och fysioterapeuter. Det största antalet LOU-avtal finns inom avtalsområdena för neuropsykiatriska utredningar, för medicinsk fotvård och för psykoterapibehandlingar. Verksamheten redovisas enligt program för uppföljning av, och insyn i, verksamhet som utförs av privata utförare.

Figur 1: Region Dalarnas politiska organisation

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Ekonomisk utveckling

Under de tre åren 2020 till och med 2022 var de ackumulerade resultaten 1,975 mdr och medel till ett värde av totalt 703 mnkr reserverades i en resultatutjämningsreserv. Orsaken till överskotten var framför allt pandemirelaterade riktade statsbidrag som stärkte verksamhetsintäkterna och höll nere nettokostnaderna. Inflationen var förhållandevis låg under dessa år vilket gjorde att pensionskostnaderna utvecklades normalt. Under andra halvan av 2022 började inflationen ta fart och 2023 ökade de totala pensionskostnaderna med 743 mnkr som en direkt följd av inflationen och kostnaderna för att värdesäkra pensionerna. Dessutom infördes ett nytt pensionsavtal, KAP-KR, och regionens personal fick välja att byta till det nya avtalet eller stå kvar i det gamla. Slutgiltigt val på individnivå avgör kostnaden, vilket blev högre än förväntat. 2024 steg de totala pensionskostnaderna med ytterligare cirka 350 mnkr av samma anledningar som 2023 och slutade på en total kostnad om cirka 2mdr.

2023 blev resultatet efter balanskravsjusteringar -546 mnkr 2023, och balanskravsresultatet 0 efter nyttjande av tidigare nämnda resultatutjämningsreserv.

Resultat efter balanskravsjusteringar 2024 är -520 mnkr och 157 mnkr återstår av resultatutjämningsreserven. Regionfullmäktige kommer föreslås nyttja kvarvarande medel i resultatutjämningsreserven. Balanskravsresultatet blir då -363 mnkr, och ska återställas inom tre år.

När inflationen sjunker förväntas Regionens ekonomi återhämta sig relativt snabbt, framför allt för att pensionskostnaderna blir lägre. Det omfattande pensionsåtagandet, både i och utanför balansräkningen, är ett exempel på långsiktiga åtaganden som ställer krav på både resultat och likviditet. I verksamhetsplan för 2025–2027 uppnås

tillräckliga resultat för att återställa det underskott som uppstår 2024, och prognosen för 2025 indikerar ett bättre resultat än det som är budgeterat för året.

Demografi och arbetsmarknad

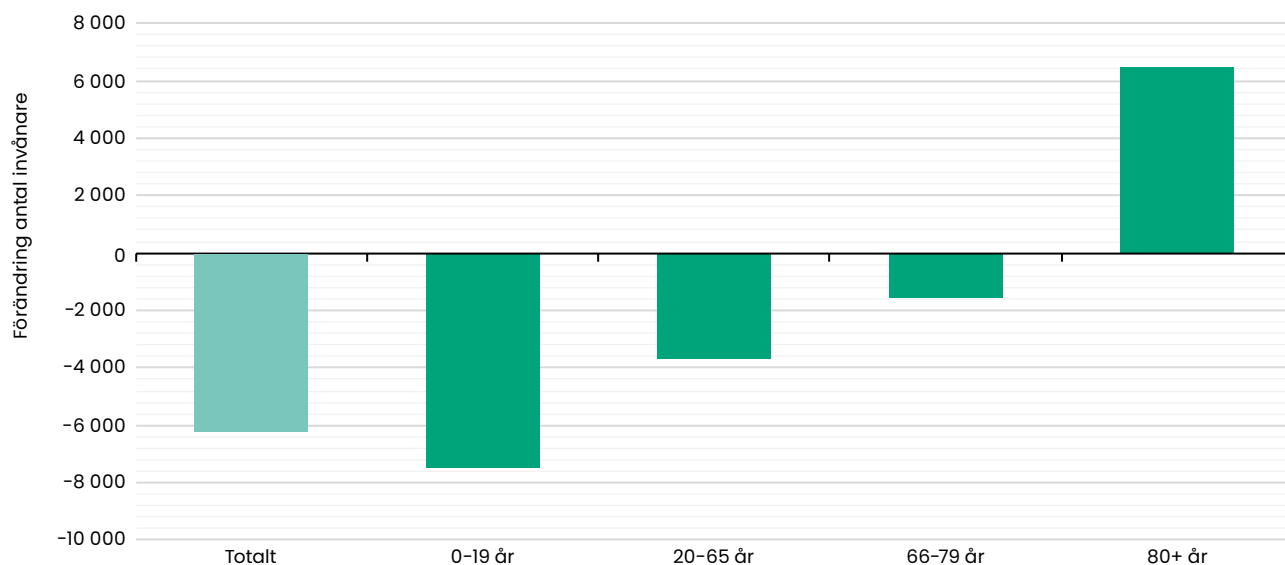
Under senare år har samhällsutvecklingen i stor utsträckning präglats av på varandra avlösnade kriser. Redan i slutet av pandemin invaderade Ryssland Ukraina vilket i sin tur ledde till energikris och hög inflation. Riksbanken har i omgångar höjt styrräntan för att dämpa inflationen i Sverige, vilket i sig har lett till än högre kostnader för många hushåll då skuldsättningsgraden är hög i Sverige. Under år 2024 sänktes styrräntan igen men då inflationen för tillfället ligger över inflationsmålet är förväntningarna att styrräntan inte kommer att sänkas mer på ett tag. Den ekonomiska situationen är därmed fortsatt tuff för många hushåll och företag. Staten har inte höjt statsbidragen i samma takt som inflationen vilket i praktiken innebär besparingar inom offentlig sektor som också har haft tuffa år under 2023 och 2024. Trots allt detta har arbetsmarknaden i Dalarna stått sig överraskande stark. Arbetslösheten har även i år stigit under hösten, och precis som förra året hade Dalarna lägst antal arbetslösa i juni, med 7040 personer som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen, till 7599 personer i december. Det är ett lägre antal än förra året vid samma tid och lägre än de 7828 personer som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen vid året början. Noterbart är att antalet inskrivna utomeuropeiskt födda i Dalarna i år precis som förra året har fortsatt att sjunka under hela året. Arbetslösheten bland utrikes födda har från december år 2023 till samma månad år 2024 sjunkit mest i Dalarna. Här är viktigt att komma ihåg att antalet invånare i arbetsför ålder sjunker varje år och förväntas sjunka många år framöver. Samtidigt är arbetslösheten bland inrikes födda väldigt låg.

Flera företag i Dalarna har fortsatt att expandera eller har fortsatta planer på att expandera de närmaste åren. I Ludvika har Hitachi fortsatt nyanställa i hög takt under året. Antalet invånare i länet i arbetsför ålder fortsätter att minska samtidigt som de äldsta pensionärerna blir allt fler. Denna trend kommer av allt att döma att fortsätta en tid framåt vilket innebär än större arbetskraftsbrist inom många sektorer men kanske främst inom kommunal äldreomsorg. Den förändrade demografiska strukturen är förväntad men situationen har förvärrats väsentligt det senaste året i en omfattning att den kan vara svår att förstå till fullo.

Ett sätt att illustrera denna utmaning är att visualisera befolkningsprognosen för Dalarna,

och hur befolkningen förväntas förändras på 10 års sikt. Enligt befolkningsprognosen från våren 2023 förväntades antalet invånare i Dalarna öka med över 1 000 personer. Den prognos som SCB publicerade i juni 2024 visade på en drastisk försämring gentemot prognosen ett år tidigare. Nu förväntas befolkningen i stället minska i Dalarna på 10 års sikt, och minskningen är så stor som drygt 6000 personer. Det är fortsatt bara åldersgruppen 80+ år som ökar och mot tidigare prognoser ligger antalet barn och ungdomar (0–19 år) väsentligt lägre. Personer i arbetsför ålder förväntas minska med nästan 5000 personer på 10 år. De senaste fem åren har antalet invånare i arbetsför ålder blivit 3 600 färre i Dalarna.

Befolkningsförändring i Dalarna 2024–2034 (enligt befolkningsprognos våren 2024)

Tabell 2: Befolkningsförändring i Dalarna 2024–2034

Källa: SCB:s befolkningsprognos

Bearbetning: Samhällsanalys, Region Dalarna

Hur arbetsmarknaden utvecklas framåt är mycket svårt att prognosticera, men behovet av arbetskraft inom vård och omsorg kommer att öka framöver, och mycket pekar på ett ökat behov av arbetskraft inom flera branscher i Dalarna, såsom e-handel, den gröna omställningen samt besöksnäringen för att nämna några. Om konjunkturen vänder blir behovet av arbetskraft än större. Vi ser en fortsatt god utveckling för utrikes födda, även om arbetslösheten ökat något litegrann i slutet av år 2024. Även om arbetslösheten har gått upp något även bland inrikes födda i Dalarna så är den fortsatt låg, i flera kommuner i länet är den så låg att den inrikes födda arbetskraftsreserven kan sägas vara näst intill uttömd. Det är skälet till att fler utrikes födda, och inte minst nyanlända, kommer i arbete. Med tanke på att behovet av arbetskraft av allt att döma ser ut att öka ganska kraftigt framöver kommer en allt större del av arbetskraftsreserven att behöva tas i anspråk. Det torde bli allt svårare ju fler som kommer i arbete då de som

står närmast arbetsmarknaden – det vill säga de med bäst resurser såsom utbildning, tidigare yrkeserfarenhet, socialt och kulturellt kapital i stor utsträckning redan är etablerade på arbetsmarknaden.

Utrikes födda och nyanlända utgör redan idag en viktig del av Dalarnas arbetsmarknad. Cirka 14 procent av Dalarnas arbetskraft är utrikes född, varav cirka 7 procent av dessa har invandrat de senaste 10 åren. Drygt var 10:e anställd i Region Dalarna är utrikes född, och motsvarande siffra i kommunerna är 19 procent. Invandringen utgör en möjlighet att underlätta hanteringen av den demografiska utmaningen med en högre andel 80+ åringar i befolkningen. På längre sikt kommer även denna grupp att bli äldre och även de kommer så småningom att i stor utsträckning behöva vård och omsorg. Dock finns oroande tendenser där fler utrikes födda – och särskilt nyanlända – väljer att flytta till andra län från Dalarna än omvänt.

Risker

Omvärldsrisker

Klimatförändringar

Det står bortom allt rimligt tvivel att den globala uppvärmningen är en följd av mänskliga aktiviteter. Klimatet är ett komplext system och det är svårt att göra exakta förutsägelser av framtida effekter av den globala uppvärmningen, men decennier av klimatforskning har ändå resulterat i klimatmodeller med god precision. Redan vid 1,5 graders global uppvärmning blir konsekvenserna stora och vid 2 graders uppvärmning än mycket allvarligare. Vid 2 graders global uppvärmning istället för 1,5 grad förväntas 100-tals miljoner fler människor drabbas genom ökad fattigdom, värmeböljor och vattenbrist¹.

För att uppnå 1,5- eller ens 2-gradersmål krävs en dramatisk omställning då vi ännu inte påbörjat minskningen av CO₂-utsläppen och inte heller uppfyller Parisavtalet.

Makroekonomisk utveckling och långsiktiga åtaganden

Den makroekonomiska utvecklingen med särskilt stigande inflation och räntor (beskrivs närmare i avsnitt *Väsentliga händelser* ovan) har resulterat i negativa ekonomiska resultat för regionen. De negativa resultaten riskerar att minska Regionens förmåga att möta långsiktiga åtaganden. Om ekonomisk återhämtning inte sker i den utsträckning som förväntas och/eller att åtgärder för ekonomi i balans inte når uppsatt målnivå, kan Regionens ekonomiska resultat försämrats ytterligare. I generell mening är risken med negativa resultat i nutid att framtida generationers möjligheter framöver begränsas (generationsprincipen). I specifik mening har Region Dalarna långsiktiga ekonomiska pensionsåtaganden för både tidigare och nuvarande personal, vilken ställer krav på att överskottslikviditet skapas för att möta framtida pensionsutbetalningar.

¹ <https://www.smhi.se/forskning/forskningsomraden/klimatforskning>

Verksamhetsrisker

De huvudsakliga verksamhetsriskerna för regionen avser personal- och kompetensförsörjning, krisberedskap samt åldrade fastigheter och inventarier.

Kompetensförsörjning

Personalen är regionens viktigaste resurs. Rätt och tillräcklig kompetens i verksamheten är avgörande för att Regionen ska kunna utföra sitt uppdrag och nå sina mål. Inom regionens verksamheter finns flera yrkeskategorier som utgör bristyrken, inte minst inom hälso- och sjukvården och tandvården. Ett fortsatt stort behov av inhyrd personal kvarstår men Regionen arbetar utifrån en strategi att kunna rekrytera, behålla och vidareutveckla personal inom de olika verksamheterna. Utan rätt kompetens i Regionen är risken att kvaliteten minskar och att leverans förskjuts eller i värsta fall uteblir. Därför måste Region Dalarna bibehålla och utveckla sina insatser inom kompetensförsörjning.

Krisberedskap och robusthet

En utmaning för Region Dalarna handlar om att stärka robusthet och motståndskraft för att bättre kunna hantera kriser. Region Dalarna behöver skapa säkra försörjningssystem och stärka krisberedskapen². Det gäller inte minst i ljuset av oroligheter i världen och det krig som härjar i Europa samt lärdomar utifrån de senaste årens pandemi.

Redan innan pandemin upplevde regionen problem med varuförsörjningen då man 2019 efter genomförd upphandling bytte distributör av materiel för varuförsörjning av förbrukningsvaror. Bytet av leverantör orsakade stora störningar i verksamheterna.

Covid-pandemin orsakade på nytt materialbrist hos både regionen och kommunerna. Sårbarheten visade sig omedelbart då länder valde att stänga sina gränser för att mota smittspridningen varpå grundläggande material snabbt blev bristvaror då egna lager i stora delar saknades. Sedan dess har regionen byggt upp ett eget

beredskapslager. Det arbetet måste fortlöpa och utvecklas för att skapa robusthet i varuförsörjningen.

Ökad digitalisering kan innebära att cyberhotet ökar och ett angrepp kan få mer långtgående konsekvenser. I takt med digitaliseringen behöver regionen arbeta med att stärka den digitala infrastrukturen för att motstå cyberangrepp samt att förkorta återstartstiden vid ett eventuellt angrepp.

Åldrade fastigheter och inventarier

Utmaningen är att förutse utveckling och behov inom samtliga verksamheter men i synnerhet hälso- och sjukvården. Detta för att kunna tillgodose ändamålsenliga lokaler som motsvarar behoven på både kort och lång sikt. En annan utmaning är att förutse och planera för den ekonomiska utvecklingen på lång sikt då fastighetsinvesteringar tar stora ekonomiska resurser i anspråk. Medicinsk utveckling påverkar också investeringsbehoven av medicinteknisk apparatur och andra inventarier. Prioriteringar och samverkan med andra regioner måste göras för att tillgodose invånarnas behov med de förutsättningar som Region Dalarna har.

Finansiella risker

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn, inklusive föreskrifter och bilagor, innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom regionen. Regionen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: finansieringsrisk, ränterisk, likviditetsrisk samt marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar.

Ränterisk

Per den 31 december 2024 uppgick regionens räntebärande skulder till 0 (0) mnkr, medan de räntebärande finansiella tillgångarna uppgick till 0 (0) mnkr. Regionens räntebärande nettoskuld uppgick per balansdagen sålunda till 0 (0) mnkr. Regionen har viss exponering mot ränterisk via fordonsleasing samt avtal gällande kollektivtrafik.

² Regionplan 2025–2027

Finansieringsrisk

För att begränsa refinansieringsrisken får inte mer än 30 % av låneportföljen förfalla inom de närmaste 12 månaderna, mätt vid varje månadsskifte. Dock får belopp som förfaller inom 12 månader alltid uppgå till max 100 mkr. Om beloppet som förfaller inom 12 månader är högre än 30% och större än 100 mkr av den totala låneportföljen, kan överskjutande belopp reduceras mot bindande kreditlöften (längre än 12 månader). Notering ska då ske om att delar av kreditlöften har reserverats mot överskjutande belopp. Målsättningen skall därutöver vara att låneportföljen har en över åren spridd förfallostruktur.

Eftersom det inte fanns några lån per 2024-12-31 fanns det inte heller någon förfallostruktur

Kredit- och likviditetsrisk

Regionen placerar för närvarande inte överskottslikviditet. Placering av överskottslikviditet regleras i finanspolicy. Kortfattat kan sägas att vid placering av överskottslikviditet eftersträvas en blandning av räntebindningstid (låg) och rating på motpart (hög) samt med fördel spritt på flera motparter. Eftersom placering av överskottslikviditet för närvarande inte sker finns ingen kreditrisk kopplat till det.

En annan typ av likviditetsrisk är regionens egen betalningsförmåga. För att säkerställa kortsiktig betalningsförmåga bör betalningsberedskapen för Region Dalarna uppgå till minst 4 veckor, dvs. 20 bankdagar. Betalningsberedskapen utgörs av outnyttjade bindande kreditlöften och likvida medel disponibla inom 3 bankdagar. Regelbunden uppföljning sker av detta via likviditetsprogrammer.

Regionen har en kontokredit på för närvarande 400 mnkr.

Normalt betalar Skatteverket in regionskatten väldigt regelbundet. Avseende likviditet är det sektorns viktigaste transaktion. Under december månad blev den försenad med ett antal dagar vilket potentiellt skulle kunna påverka löneutbetalningar. Eftersom Region Dalarna har tidigare

nämnd betalningsförmåga och mycket god likviditet så passerade det utan missöden.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

Enligt placeringsdirektiv får finansiella placeringar göras såväl i räntebärande värdepapper och fonder, aktier och aktiefonder, samt alternativa tillgångar. Andelen aktier får uppgå till maximalt 70 % av portföljens värde med en normalvikt på 50 %. Portföljen rebalanseras senast vid +-10 % avvikelse från aktieandelens normalvikt. Andel alternativa investeringar får uppgå till max 40 % och räntebärande till max 80 %. Per den 31 december 2024 bestod regionens finansiella placeringar till 55 (52) % av aktier, räntebärande värdepappers andel var 45 (48) % och resterande 0 (0) % alternativa placeringar.

Marknadsvärdesrisken framgår i de marknadsvärdesförändringar som bokförs månadsvis. Det är dock främst ett problem vid en avyttring av innehav. Eftersom portföljen nu befinner sig i en uppbyggnadsfas och väntas göra så under lång tid framöver är den risken acceptabel.

Marknadsvärdesförändringen medför stora belopp i resultaträkningen och det är därför viktigt att vara medveten om de resultatrader som finns och titta på rätt resultatrad.

Marknadsvärdesrisken i % förändras inte av portföljens storlek, men måttet mätt i kr blir större i en större portfölj.

Motpartsrisk

Regionens saldo är högt. I den mycket osannolika händelsen att regionens bank går i konkurs så skulle det kunna medföra stora förluster för regionen. Riksgäldens insättningsgaranti gäller ej för regioner. En annan liknande risk är det osannolika scenariot att åtkomst till likvida medel dröjer eller att inte hela beloppet kan nås.

Regionens nuvarande bank Swedbank har en hög kreditrating. Den klassas som systemviktig bank vilket ger en stor sannolikhet att den fungerar väl även under tider med finansiell stress.

Tabell, risker

IDENTIFIERAD RISK	BESKRIVNING	ORGANISATORISK ENHET	HANTERING AV RISK
OMVÄRLDSRISK			
Klimatförändringar	Global uppvärmning, förändringar av ekologi och miljö	Ledande politiker, samtliga nämnder	Arbete inom målområde hållbarhet och Dalastrategin 2030
Makroekonomisk utveckling och långsiktiga åtaganden	Ekonomisk återhämtning uteblir / lågkonjunktur förlängs. Långsiktiga åtaganden (särskilt pension) kräver resultat och likviditet	Regionstyrelsen	Långsiktighet i planering och dimensionering Uppföljning ekonomisk handlingsplan
Demografi	Ökat eller förändrat vårdbehov i befolkningen	Regionstyrelsen och ledande politiker Hälso- och sjukvårdsnämnden	Prioriteringar och kontroll över produktionskapacitet
VERKSAMHETSRIK			
Kompetensförsörjning	Brist på rätt kompetens	Regionstyrelsen (Regionstyrelsens förvaltning- HR) tillsammans med berörda verksamheter	Tillämpa och löpande utveckla strategi för rekrytering, behålla och utveckla personal
Krisberedskap	Oförutsedda kris- och bristsituationer	Samtliga nämnder samt regionstyrelsen	Tydliga krishanteringsplaner
Åldrade fastigheter och inventarier	Fastigheter och inventarier som leder till driftstörningar	Fastighetsberedning, hälso- och sjukvårdsnämnden	Prioritering inom och kontroll över investeringsprocessen

Tabell 3: Risker

FINANSIELL RISK	BESKRIVNING	ORGANISATORISK ENHET	HANTERING AV RISK
Finansieringsrisk	Lånebehov	Regionstyrelsen	Beslutad ram för upplåning, möjlighet att använda derivatinstrument för att begränsa ränterisken
Ränterisk	Kostnadseffekter vid förändrad räntenivå	Regionstyrelsen	Låg lånevolym
Kredit- och likviditetsrisk	Minskad likviditet	Regionstyrelsen	Ej placerad likviditet samt betalningsberedskap för minst fyra veckor
Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar	Vikande utveckling på finansiella marknader, vikande konjunktur	Regionstyrelsen	Placeringsdirektiv som reglerar placeringsvikt för olika tillgångsslag, långsiktig placeringsstrategi
Motpartsrisk	Finansiell förlust eller att åtkomst till likvida medel dröjer eller att inte hela beloppet kan nås	Regionstyrelsen	Omvärldsbevakning, dialog med leverantörer, hög kvalitet på leverantörer

Tabell 4: Finansiell risk

Händelser av väsentlig betydelse

I avsnittet redovisas ett urval av väsentliga händelser med påverkan på regionens verksamhet under 2024.

Makroekonomisk utveckling

Region Dalarnas ekonomiska utveckling har under 2023 och 2024 gått från ett antal år av goda ekonomiska resultat till ett mycket ansträngt läge. Det snabba skiftet beror i hög grad på den makroekonomiska utvecklingen, på vilken region Dalarna har liten påverkan. Utvecklingen beror i grunden på ingående obalanser samt särskilt den skenande inflation som slagit brett i samhället, i sektorn och i regionen. Priset på insatssvaror, tjänster och särskilt pensioner ökar i en omfattning som vida överskrider ökningstakten för skatteuttaget och de generella statsbidragen.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) utkommer med ekonomirapport två gånger om året, senast i oktober 2024. Ekonomirapporten innehåller bland annat en sammanfattning av sektorns ekonomi de senaste åren, liksom förväntade utmaningar och konsekvenser. Flera år med starka resultat har stärkt soliditeten och den långsiktiga beredskapen i regionsektorn, vilket bidragit till ett relativt bra utgångsläge inför de ekonomiska utmaningar som drabbat sektorn både 2023 och 2024.

När 2024 går mot sitt slut ser perioden av hög inflation vara över, och centralbanksräntorna har sänkts. Globalt förväntas de penningpolitiska lättnaderna inte stärka tillväxten markant på kort sikt. Konjunkturutvecklingen spretar med förväntad uppgång i Europa men inte i USA. 2025 tilltar uppgången och BNP-tillväxten växlar då upp mer tydligt. Det sjunkande ränteläget 2024–2025 ger stimulans effekter som i Sverige blir större och kommer snabbare än i omvärlden. Inte minst gynnas svenska hushåll av sjunkande räntor. Inhemsk efterfrågan och framför

allt hushållens konsumtion blir den huvudsakliga drivkraften till att stärka BNP-tillväxten. Konjunkturuppgången förutses ge stadig uppgång för antalet arbetade timmar från och med 2025. Ihållande stark lönesummetillväxt, samt lägre prisuppgångar i de kommunala verksamheterna än de senaste åren, innebär att en real återhämtning av det kommunala skatteunderlaget inleds 2025.

Konjunkturåterhämtningen i Sverige tar fart 2025, och fortsätter 2026. Även om sysselsättningen ökar en del 2025 så är det först 2026 som arbetslösheten minskar nämnvärt. För europeisk ekonomi som helhet förblir tillväxten låg 2025, framför allt på grund av att Tyskland skapat en situation med höga energipriser tack vare sitt beroende av rysk gas, och att tillgången ströps efter Rysslands invasionskrig av Ukraina. Även om priserna på gas, olja kol minskat sedan toppnoteringen 2022, så är priserna alltför dyrt 70 procent högre än innan invasionskriget startade. Den tyska fordonsindustrin, som tidigare varit en av de viktigaste motorerna i europeisk ekonomi, har svårt att konkurrera på en global marknad under de nuvarande förutsättningarna. Utöver det hämmar överregleringar och en dåligt fungerande kapitalmarknad tillväxten i Europa³.

Den politiska osäkerheten på global nivå är för tillfället hög vilket bedöms påverka hushållens sparbeteende, de blir lite mer försiktiga. Därtill påverkas arbetsmarknader negativt, det skapas färre jobb och fler får sluta sina anställningar med högre arbetslöshet som följd. Till viss del beror osäkerheten på lågkonjunktur, hög prisnivå och ett högre ränteläge jämfört med innan 2022. Fler saker som bidrar till den allmänna osäkerheten är den krigsföring och väpnade konflikter som nu pågår bland annat i Ukraina och Gaza. Det är högst oklart hur dessa två konflikter kommer utvecklas framöver. Därtill har

3 SKR, ekonomirapporten oktober 2024

Tyskland precis gått till val och flertalet euro-peiska länder står också med svaga regeringar och koalitioner vilket kan påverka finanspolitikkens utformning⁴.

En hållbar framtid för region Dalarna

För att möta de ekonomiska utmaningarna tog Region Dalarna fram en handlingsplan för ekonomi i balans redan 2023: *En hållbar framtid för Region Dalarna*. Handlingsplanarbetet har involverat alla förvaltningar i regionen. Det första steget i arbetet var en genomlysning av regionens verksamhet och ekonomi. Genomlysningen påbörjades strax innan årsskiftet 2022/2023. Syftet var att skapa en nulägesbild för varje förvaltning och för hela regionens ekonomi. Det sammanställdes i en ekonomisk prognos för i huvudsak år 2023 men även i viss mån efterföljande år. Med utgångspunkt i genomlysningen uppdrogs varje förvaltning att ta fram en ekonomisk handlingsplan. Det samlade målet för handlingsplanens ekonomiska omfattning är att åtgärder i handlingsplanen ska ge ekonomisk årseffekt om minst 500 mnkr senast år 2024. Framtagande av insatser i handlingsplan har skett i respektive förvaltnings linjeorganisation med målet att nå så verksamhetsnära som möjligt med arbetet. Att involvera medarbetare nära regionens kärnverksamhet identifierades som särskilt viktigt för att både ta fram rätt insatser och skapa medvetenhet i situationen och delaktighet i arbetet i regionens organisation.

Inför 2024 skapades en ny plan inom ramen för en Hållbar framtid för Region Dalarna. Nya aktiviteter skapades på förvaltningsnivå, och aktiviteter från föregående år med förväntad ytterligare effekt 2024 lades till.

Förvaltningsvisa handlingsplaner har löpande sammanställts och behandlats i dialog mellan

förvaltningar. Totalt effekt av effektiviseringsarbetet blev cirka 340 mnkr 2024 (Tabell 5).

Beredskap och robusthet

Det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskrigets slut vilket ställer stora krav på både det militära försvaret som civila försvaret för att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter. Region Dalarna har under 2024 bland annat jobbat med utbildningar och övningar i syfte att öka medvetenheten i organisationen samt åtgärder för att höja förmågan att bedriva verksamhet även under störningar i samhället. För att minska sårbarheten vid störningar så har regionen fortsatt arbetet med nytt regionlager, tagit fram planer för nödvatten vid våra lasarett samt tagit fram robusthetsplaner för våra lasarett. En plan för höjd beredskap har tagits fram som beskriver den mest prioriterade verksamheten som måste upprätthållas om Sverige befinner sig i höjd beredskap.

Konflikt med vårdförbundet

Den 11 april mottog Region Dalarna ett varsel om stridsåtgärder från Vårdförbundet. Detta innebar stridsåtgärder i form av blockad mot övertids- och merarbete samt nyanställningar för vissa personalkategorier av Vårdförbundets medlemmar. För att klara akutuppdraget och säkerställa patientsäkerheten arbetade verksamheterna med att flytta och justera arbetspass samt beordra skyddsarbete där akut risk för liv och hälsa förelåg. Till en början kunde verksamheterna i stor del bedrivas med normal kapacitet, men ju mer tiden gick blev det svårare med påverkan på både arbetsmiljö och arbetsbelastning för personalen såväl som för cheferna. Totalt använde sig Region Dalarna av cirka 400 fall av skyddsarbete. Den 28:e juni avslutades konflikten och Region Dalarnas kunde hantera övertid, merarbete och nyanställningar enligt vanliga rutiner.

⁴ SKR, cirkulär januari 2025

FÖRVALTNING	MÅLVÄRDE	UTFALL	AVVIKELSE
Hälso- och sjukvården	343 555	225 581	-117 974
Kollektivtrafiken	63 550	40 100	-23 450
Regionstyrelsens förvaltning	34 200	31 424	-2 776
Tandvårdsförvaltningen	17 270	14 530	-2 740
Regionservice	12 000	10 100	-1 900
Kultur och bildning	9 530	8 380	-1 150
Hjälpmedel	4 468	4 651	183
Hörsel och syn	3 000	2 980	-20
Regionfastigheter	1 000	400	-600
Regional utvecklingsförvaltning	800	800	0
Patientnämnden	530	530	0
SUMMA	489 903	339 476	-150 407

Tabell 5: Handlingsplan ekonomi i balans

Införande av nytt vårdinformationssystem

Hälso- och sjukvården har under 2024 arbetat med införandet av nytt vårdinformationssystem. Arbetet har krävt både tid och engagemang från verksamheterna. Driftsättningen var planerad till januari 2025, men strax innan årsskiftet beslutades att införandet skulle skjutas upp. Orsaken var problem i produktionsmiljön som uppdagades i samband med migreringsarbetet. Driftsättningen är nu planerad till vecka v42 2025.

Andra händelser av väsentlig betydelse

Händelser av väsentlig betydelse redovisas också i respektive förvaltnings verksamhetsberättelse (bilaga till årsredovisningen), nedan följer ett urval av händelser i Regionens verksamhet under året.

I början av 2024 godkändes åtgärdsval för elektrifiering av bussdepåerna i Falun och Borlänge. Produktionen påbörjades under året och beräknas vara klar hösten 2025. Underlag för åtgärdsval för etapp 2, som omfattar övriga länet, har även tagits fram.

Med anledning av regionens planer på ett nytt regionlager tecknade Region Dalarna avtal gäl-

lande en fastighet i Främby i Falun, med förbindelse om förvärv av fastigheten när en lantmäteriförrättning är klar. Ett tillfälligt regionlager har hyrts in på Ingarvet i Falun från och med januari 2025.

Regeringens beslut om förändrad åldersgräns för barn- och ungdomstandvården från 23 år till 19 år får konsekvenser i Region Dalarna kopplat till den kösituation som återfinns inom ortodontin. Väntetiden är upparbetad under ett flertal år på grund av historiskt låg bemanning av specialister inom ortodonti samt produktionsstopp i samband med Covid-19 pandemin

Under våren 2024 fastställdes planen för anpassning av nivån av Vårdnära service tillsammans med Hälso- och sjukvården och förhandlades i facklig samverkan. Under perioden april till december har en stegvis reduktion av Vårdnära servicetjänster genomförts och uppdraget att reducera cirka 42 årsarbetare i verksamheten har slutförts.

Region Dalarna och trafikföretagen har förlängt trafikavtalen för kollektivtrafik kommande år fram till år 2028. I förlängningsavtalen enades parterna om en rad utvecklingsområden under återstoden av avtalstiden med syfte att förbättra kollektivtrafiken i länet för Dalarnas befolkning.

Styrning och uppföljning av regionens verksamhet

I avsnittet beskrivs regionens styr- och ledningsprocess, planerings-, budget- och uppföljningsprocess. Till uppföljningen hör också avrapportering av intern- styrning och kontroll (ISK) samt måluppföljning.

Politisk organisation och styrning

Regionfullmäktige är Region Dalarnas högst beslutande församling. Regionfullmäktige fattar beslut i strategiska och övergripande frågor så som ekonomi, budget, skattesats, avgifter, mål samt riktlinjer för verksamheten. Regionfullmäktige ger Regionstyrelsen och nämnderna i uppdrag att genomföra och verkställa vad som anges i Regionplan.

Regionstyrelsen har uppsiktsplikt och det övergripande ansvaret för att arbetet i respektive nämnd bedrivs enligt de mål och uppdrag som fullmäktige fastställt. Styrelsen bereder alla ärenden inför fullmäktige och ansvarar för regionstyrelsens förvaltning och finansförvaltning. Under planperioden ska regionstyrelsen ta ett särskilt ansvar för civilförvarsfrågorna som ska skapa en robustare organisation för framtiden. Arbetet innefattar bland annat en plan för höjd beredskap inklusive krigsorganisation, utbildning och övning, arbete med försörjningsberedskap samt åtgärder som höjer regionens robusthet.

Ledningssystemet

Ledningssystemet ska innehålla en organisatorisk struktur, ett uttalat och tydligt ansvar, identifierade processer och aktiviteter, dokumenterade rutiner, samt rutiner för uppföljning och förbättring.

Regionens styrmodell ska ge förutsättningar för en effektiv verksamhet med goda resultat. Styrmodellen består av principer och metoder för att styra, leda och utveckla verksamheten. Dessa ska präglade den samlade styrningen i re-

gionen oavsett organisationsform. De metoder som säkerställer styrningen ska även tillgodose behovet av en god intern styrning och kontroll.

Ledningsprocess

Ledningsprocessen grundar sig på Shewharts⁵ modell med Plan-Do-Check-Act, dvs Planera - Göra - Kontrollera/följa upp - Agera. Ledningssystemet är uppbyggt för att särskilt säkerställa planering, kontroll/uppföljning och agerande. I Ledningssystemet återfinns de moment som stödjer Ledningsprocessen. Dessa finns även namngivna i årshjulet, via "Chefens Ledstång", som är det stöd som ges chefer i syfte att underlätta inplaneringen av dessa aktiviteter under året.

Ansvar, organisation och förutsättningar

Under ansvar, organisation och förutsättningar beskrivs vem som har mandat och visst *ansvar*, samt vad ansvaret innebär. Här finns även *organisationen* beskriven för både den politiska ledningen samt verksamheten. Valet av organisation ska underlätta arbetet för de som verkar i den.

De *processer* vi arbetar i, oavsett var i organisationen vi är organiserade, finns också återgivna här, på en övergripande nivå.

Styrande dokument

Styrande dokument tillgängliggörs via regionens intranät - INBLICK så att medarbetare ska finna gällande dokument och arbetssätt. Alla ska känna sig trygga med att "göra rätt" när man följer ett tillgängligt, och på rätt nivå, beslutat dokument. Med gemensamma dokument som beskriver arbetssätt, ansvar och roller, kan kvalitén i arbetet säkras.

Arbetssätt ska ständigt utvecklas och förbättras, vilket ställer krav på att beslutade dokument

⁵ Walter **Shewhart**, född 18 mars 1891 i Pike County i Illinois, död 11 mars 1967, var en amerikansk fysiker och förgrundsgestalt inom kvalitetstekniken

kontinuerligt uppdateras. Ledningssystem med styrande dokument finns på övergripande nivå, förvaltningsnivå samt verksamhetsnära. Genom den gemensamma dokumentstruktur som regionen fastslagit, tillgängliggörs informationen ända ut i verksamheterna.

Verksamhetsplanerings- och budgetprocess

I februari kallar regionstyrelsen samtliga nämndpresidier och förvaltningsledningar till bokslutskonferens för att redovisa resultat av föregående års aktiviteter och måluppfyllelse samt identifierade utmaningar för innevarande och kommande år. Bokslutskonferensen avseende år 2024 har ett tydligt fokus på de snabbt förändrade förutsättningarna i både omvärld och i landet, orsakade av särskilt den ekonomiska utvecklingen.

Under våren tar förvaltningar, utifrån gällande regionplan, fram planeringsunderlag inklusive effektiviseringsförslag för nästkommande treårsperiod. Planeringsunderlaget ger förutsättningar för den politiska ledningens arbete med att ta fram ett förslag till regionplan, budget och finansplan för de kommande tre åren. Förslaget MBL-förhandlas och presenteras för regionstyrelsen för beslut. Regionfullmäktige fastställer regionplan, budget och finansplan för de kommande tre åren på sammanträdet i juni.

Efter regionfullmäktiges beslut om regionplan i juni, fram till slutet av september pågår nämnders arbete med en detaljerad budget och verksamhetsplan för kommande år. Förvaltningsledning administrerar arbetet med verksamhetsplan för respektive styrelse eller nämnds verksamhet. En tydlig koppling ska finnas mellan regionplan och budget, med dess målområden och effektmål, till nämndens och/eller förvaltningens verksamhetsplan och budget.

I oktober fastställer styrelsen/nämnderna sina verksamhetsplaner med budget. Detaljerade handlingsplaner med syfte att nå önskvärd

effekt, arbetas därefter fram i respektive verksamhet. I november kan regionens budget omprövas. Motivet till en sådan förändring kan vara yttre faktorer såsom förändrat skatteunderlag, statens budgetproposition, ändrade lagar eller förordningar eller andra faktorer av väsentlig art, som påverkar regionen i en omfattning att en omprövning måste ske. Samtliga nämnders och styrelser verksamhetsplaner med budget ska delges regionstyrelsen senast i december.

Uppföljningsprocess

Löpande uppföljning av verksamhet och ekonomi ska säkerställa att regionfullmäktige har god kontroll på att regionplan och budget får avsedd effekt samt att åtgärder kan vidtas om avvikelser uppstår.

Regionstyrelsen följer löpande utvecklingen av verksamhet och ekonomi för regionen som helhet samt för respektive nämnd. Nämnden ansvarar för uppföljning av sin verksamhet och ekonomi under året.

Regionens uppföljningsprocess regleras i Kommunallagen (KL 2017:725) samt i Kommunala bokförings- och redovisningslagen (LKBR 2018:597).

Uppföljningsprocessen levererar löpande uppföljning och analys av verksamhetens mål och ekonomiska utfall. Rapporter sammanställs enligt särskild tidplan i månadsrapporter, tertialrapport, delårsrapport och i årsredovisningen.

Ledningsportalen

För att chefer utifrån sitt ansvar och sina befogenheter, ska utföra ett gott arbete avseende planering, uppföljning, ledning och styrning, utvecklas det digitala verktyget *ledningsportalen*. Ledningsportalen ska, när det är fullt utbyggt i organisationen, innefatta;

- **Ledstången**

Chefens ledstång beskriver kronologiskt det som ska utföras under ett år. Till exempel budgetarbete, månadsuppföljning, medarbetarsamtal, egenkontroll och verksamhets-

planering. Årets aktiviteter för verksamheten är direkt kopplade till detaljerad information om respektive aktivitet samt bakomliggande dokumentation.

• **Målstyrning**

Verksamhetens mål och aktiviteter kopplas till regionplanens övergripande målområden och effektmål. Kedjan av mål mellan regionplan och verksamhetsmål och aktiviteter är tvingande och visuell. Till varje mål kopplas nyckeltal som kan följas i ledningsportalen på olika nivåer. Allt i ledningsportalen kopplas mot överliggande organisatoriska nivå för att skapa en röd tråd i målstyrningen.

• **Uppföljning**

Nyckeltal kan följas för att mäta prestation och måluppfyllnad. Nyckeltalen ska löpande

utgöra indikatorer som följer verksamheten och kvalitén. Erforderliga rapporter kan tas fram direkt ur systemet, med koppling till resurser som ekonomi och personal samt uppföljning av mål.

• **Uppdrag**

Ledningsportalen har stöd för att administrera och följa upp uppdrag som tilldelats hela eller delar av organisationen. Syftet med ledningsportalens uppdragsmodul är att tydliggöra ansvar för uppdrag och delaktiviteter i uppdrag.

Utveckling av ledningsportalens funktionalitet pågår, bland annat planeras för en ny modul för att administrera och rapportera arbetet med internkontroll under 2025.

Intern styrning och kontroll

Internkontroll är grunden för en stabil och tillförlitlig verksamhet. Den interna kontrollen inom nämnder och styrelse bygger på en helhets-syn avseende regionens verksamhet och mål. I praktiken innebär det att den interna kontrollen omfattar mål, strategier, styrning och uppföljning. Inom ovannämnda områden ska det finnas inbyggda kontroll- och uppföljningssystem som säkrar en effektiv förvaltning och förhindrar att allvarliga fel och skador uppstår.

Under året har nämnder och förvaltningar arbetat med att genomföra internkontrollpunkterna och samtliga nämnder har lämnat en rapport till regionstyrelsen om resultatet av nämndernas arbete med internkontroll 2024.

I tabell 6 redovisas resultatet av internkontrollpunkterna för respektive nämnd. Internkontrollpunkter som har fått resultat grönt visar inga eller godtagbara avvikelser, medan punkter som har resultat gult eller rött behöver behandlas vidare för att uppnå önskat resultat.

Resultat av granskade processer/moment

ANTAL RESULTAT PER NÄMND				●	▲	■
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hälso- och sjukvård	6	5				
Hälso- och sjukvårdsnämnd/ Hörsel och syn	3					
Regionstyrelse/	2	2				
Regionstyrelsens förvaltning						
Regionstyrelse/	3					
Fastighetsnämnd						
Servicenämnd / Gemensam nämnd för kostsamverkan	4					
Kultur- och bildningsnämnd	3	1				
Tandvårdsnämnd	2	2	2			
Kollektivtrafiknämnd	2		3			
Patientnämnd	6					
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	8					
Regional utvecklingsnämnd	1	2				
SUMMA	40	12	5			

Tabell 6: Resultat av granskade processer/moment

- Inga eller godtagbara avvikelser finns
- ▲ Avvikelser/brister observerade - åtgärd bör övervägas
- Betydande avvikelser/brister observerade - åtgärd krävs

Av nämndernas totalt 57 stycken internkontrollpunkter för 2024 har 40 stycken punkter redovisats med resultat "inga eller godtagbara avvikelser", 12 stycken punkter med "avvikelser/brister observerade – åtgärd bör övervägas"

och 5 stycken punkter redovisats med "betydande avvikelser/brister observerade – åtgärd krävs". De punkter som bedömts som röda eller gula kommer i många fall att återkomma i kommande internkontrollplaner.

Övergripande mål i Regionplan

I regionplanen finns tre målområden knutna till den övergripande visionen *Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar*. Målområdena är till nytta för Dalarnas invånare, ett gott medarbetarskap och ledarskap samt en hållbar utveckling. Dessa tre målområden, med effektmål, ska vara ledande i nämndernas målstyrningsprocesser. Varje nämnd har i uppdrag att formulera mål utifrån målområdena.

Till årsredovisningen, i respektive nämnds verksamhetsberättelse, ska detaljer för målarbetet framgå såsom bakomliggande mätetal och redovisning av samtliga mål. Varje nämnd ska redovisa en samlad bedömning av måluppfyllelsen. De samlade bedömningarna sammanfattas nedan.

Målområde 1. Till nytta för Dalarnas invånare

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är utgångspunkten för Region Dalarnas verksamhet. Människor i Dalarna ska känna trygghet i att det finns hjälp att få när man behöver den. Nära till hands. Hälso- och sjukvården ska vara effektiv, pålitlig och hålla hög kvalitet.

Under året kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens verksamheter arbetar med att utveckla sina verksamheter inom målområdet.

- Ökad närhet och tillgänglighet i hela Dalarna
- Ökad kvalitet i hela Dalarna
- Ökat välbefinnande i hela Dalarna

År 2024 är 3 av 30 stycken mål ej uppfyllda i målområdet. 1 mål inom hälso- och sjukvårds-

nämnden saknar datakälla och kan därmed inte verifieras/följas upp.

I Kollektivtrafiknämnden är 1 av 2 uppställda mål inom målområdet ej uppfyllt. Se mål och kommentar nedan.

- *Mål: Förbättra tillgänglighetsanpassning för personer med funktionsnedsättning inom 5 mätbara områden. De områden som avses är resecentrum, knutpunkter, bytespunkter, stråktrafik och övrig trafik.*

För att säkerställa tillgängligheten i kollektivtrafiken inventeras befintliga hållplatser. En plan har påbörjats för att öka tillgängligheten vilket kommunicerats med kommuner, trafikverket och regional utveckling. Tillsammans med kommunerna och trafikföretag påbörjas ett nytt forum, kallat trafikutveckling. Arbetet bedöms vara mer omfattande än tidsplanen medger och hållplatsinventeringen behöver kvalitetssäkras. Handlingsplan för tillgänglighetsanpassningar kommer därför tidigast kunna färdigställas kvartal 2 2025.

I hälso- och sjukvårdsnämnden är 2 av 5 uppställda mål inom målområdet ej uppfyllda:

- *Mål: Invånaren ska erbjudas möjlighet till en jämlik vård.*

Hälso- och sjukvårdsnämnden använder sig av hälso- och sjukvårdbarometerns undersökning för uppföljning av måluppfyllnad. Målet för verksamhetsåret 2024 var att öka andelen kvinnor och män som uppfattar att vården ges på lika villkor jämfört med föregående verksamhetsår.

Resultatet blev 62 procent för år 2024 jämfört med 63 procent år 2023.

Hälso- och sjukvårdsnämnden bedriver flera insatser för en uppnå jämlik vård. Ett exempel är införandet av "En väg in" (EVI), en central kontaktpunkt för barn och unga med psykisk ohälsa. Implementeringen av EVI planeras vara i drift senast 1 september 2025. En satsning för att uppnå en god och jämlik vård för patienter med psykisk ohälsa är att stärka samverkan mellan vuxenpsykiatri och primärvården. En granskning har genomförts och brister har identifierats inom ansvarsfördelning och samverkan vilket planeras att åtgärdas under 2025. Beslut om omorganisering till en gemensam psykiatrisk öppenvård har fattats, vilket ska stödja jämlik vård, då behandlingsinsatser kan erbjudas över hela regionen och även digitalt.

- *Mål: Invånaren ska ha upplevelsen av att vården är nära, personcentrerad och tillgänglig*

Hälso- och sjukvårdsnämnden använder sig av flera indikatorer för att mäta måluppfyllnaden. Däribland finns vårdgarantilagens krav om 100 procent tillgänglighet och under verksamhetsåret 2024 uppnåddes inte dessa. Orsak till att målet för vårdgaranti inte nås är på grund av resurskapacitet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden bedriver effektiviseringsinsatser för att uppnå vårdgarantilagens krav genom exempelvis produktionsplanering och prioritering.

Följande mål saknar datakälla för verifiering/uppföljning:

- *Mål: Hälso- och sjukvården i Dalarna ska hålla hög kvalitet.*

Hälso- och sjukvårdsnämnden använder sig av mätning av kvalitetsindikatorer för att utvärdera måluppfyllnaden. Detta underlag finns inte tillgängligt vid framställandet av verksamhets-

berättelsen utan finns tillgängligt tidigast vid sommaren 2025.

Hälso- och sjukvården följer upp om invånare upplever trygghet, delaktighet och tillit till vården. Årets undersökning visar att invånare upplever att de har tillgång till den vård de behöver och att Region Dalarna ligger på femte plats i jämförelse med andra regioner. Även om de specifika vårdgarantimålen inte uppnåtts under året. Undersökningen visar även att invånare känner förtroende för hälso- och sjukvården i Dalarna och att Region Dalarna ligger på sjätte plats i jämförelse med andra regioner.

Målområde 2. Medarbetare och Ledarskap

Region Dalarna ska vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. Långsiktighet krävs i arbetet med att behålla, rekrytera och utveckla medarbetare. Medarbetarskapet behöver utvecklas och särskilt fokus behöver sättas på ledarskapsutveckling som är väl förankrat med Region Dalarnas värdegrund: öppenhet, respekt och ansvar. Det är viktigt att trivas på arbetet. Vi har en god arbetsmiljö som kontinuerligt förbättras. Vi ska skapa arbetsplatser där medarbetarna är delaktiga, stannar kvar och utvecklas. Ett gott ledarskap är nyckeln till framgång.

Under året kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens verksamheter arbetar med att utveckla sina verksamheter inom målområdet.

- Ökad trivsel och delaktighet på jobbet
- Ökad fast bemanning – minska beroende av hyrpersonal
- Bättre stöd i medarbetarskap och ledarskap

Målområdet medarbetare och ledarskap återfinns i alla förvaltningars måluppföljning. Målområdet är 2024 det område med lägst antal mål. År 2024 är 2 av 20 stycken mål ej uppfyllda. Mål som inte uppnås återfinns i hörsel och syn Region Dalarna och hjälpmedel Dalarna. Se mål och kommentar nedan.

- *Mål: Medarbetare ska ha möjlighet att forska och utbilda sig.*

Ekonomi och upprätthållande av produktion har begränsat möjligheten till forskning och vidareutbildning inom hjälpmedel samt hörsel och syns verksamhetsområden. Upprättande av kompetensförsörjningsplan har flyttats till 2025 års handlingsplan på grund av omprioriteringar i verksamhet. På grund av det ekonomiska läget har det inte funnits utrymme för kompetensutveckling av medarbetare inom hjälpmedel Dalarna, vilket speglas i antalet dagar för kompetensutveckling per medarbetare. Inom hörsel och syn beror det främst på att verksamheten behövt prioritera upprätthållande av produktion och att hålla nere kösituationen, framför kompetensutveckling.

Målområde 3. Hållbar utveckling

Dalarna ska ha en hållbar utveckling utifrån alla tre perspektiv på hållbarhet: social hållbarhet, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Det övergripande och långsiktiga målet är ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Det betyder också att kommande generationer ska kunna leva ett gott liv i Dalarna även i framtiden.

Under året kommer särskild vikt att läggas vid att mäta och följa upp hur regionens verksamheter arbetar med att utveckla sina verksamheter inom målområdet.

- Minskad miljö- och klimatpåverkan
- God ekonomisk hushållning
- Bidra till jämlika och jämställda villkor

Målområde för hållbar utveckling är det målområde med flest antal och högsta andel uppfyllda samt delvis uppfyllda mål. Endast 1 av 30 stycken mål är ej uppfyllt år 2024. Se mål och kommentar nedan.

- Fastigheters miljöpåverkan ska minimeras.

Utfallet av energianvändning blev högre än

målvärdet, 142,6 kWh/kvm att jämföra med målvärdet 141,7 kWh/kvm. Ökat fokus krävs för fortsatta reduktioner. Jämfört med övriga regioner placerar sig Region Dalarna på plats nummer 5 av de Regioner med lägst energiförbrukning, att jämföra med målet att vara bland de 3 bästa. Det bedöms bero på att flera regioner gjort stora framsteg i sitt energieffektiviseringsarbete och att några av dem har ett nyare fastighetsbestånd än Region Dalarna. Projekt som bedöms sänka energianvändning pågår och följs upp successivt, avser framför allt solcellsutbyggnad samt utbyte av miljöfarliga lysrör.

I målområdet för hållbarhet ingår den ekonomiska hållbarheten. Måluppfyllnad för ekonomiska mål redovisas också för regionen i sin helhet. Likt föregående år uppnås inget av de fyra finansiella målen för Region Dalarna 2024. Se vidare i avsnitt *God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning*. Observera att de fyra övergripande ekonomiska målen inte ingår i tabell 7 som visar bedömning måluppfyllelse.

Bedömning av måluppfyllelse

I förvaltningarnas måluppföljning 2024 finns 84 stycken mål kopplade till regionplanens målområden. Av dessa redovisas 53 mål som uppfyllda, 20 som delvis uppfyllda och 6 som ej uppfyllda. De ej uppfyllda målen utgör drygt 7 procent av totalt antal mål. Antalet ej uppfyllda mål är 5 procent lägre än föregående år.

REGIONPLANENS MÅLOMRÅDEN	●	▲	■
Medborgare	19	7	3
Medarbetare och ledarskap	15	3	2
Hållbar utveckling	19	10	1
SUMMA	53	20	6

Tabell 7: Bedömning måluppfyllelse

- Mål uppfyllt
- ▲ Mål delvis uppfyllt
- Mål ej uppfyllt

* 5 stycken mål inom hälso- och sjukvårdsnämnden är inte möjliga att verifiera på grund av att datakälla saknas. Dessa är inte med i tabellen.

Förvaltningarnas enskilda mål är inte kategoriserade i någon annan dimension än regionplanens målområden. Förutsättningarna för verksamheterna att nå högt uppsatta mål, mot bakgrund av bland annat ekonomisk osäkerhet i omvärlden utgör kontext för verksamheternas möjligheter att nå sina mål, men kan inte på ett samlat sätt fångas upp i nuvarande måluppföljning.

Varje förvaltning ska i verksamhetsberättelse lämna en samlad bedömning av förvaltningens måluppfyllelse. Den bedömningen ligger till grund för bedömningen av regionens samlade måluppfyllelse. Utmaningen i att göra en samlad bedömning av flera olika förvaltnings måluppfyllelse är att väga enskilda mål och enskilda förvaltningar i relation till varandra och i relation till regionplanen utan att fler dimensioner eller kategoriseringar av målen finns. Flertalet förvaltningar rapporterar en god måluppfyllelse för året. Det gäller t.ex. regionstyrelsens förvaltning och regionservice som primärt utgör stödverksamhet till andra förvaltningar. Det gäller också till exempel kultur och bildningsförvaltningen som rapporterar god måluppfyllelse och utgör kärnverksamhet genom sin service till regionens invånare. Även patientnämnd och regional utvecklingsförvaltning rapporterar god måluppfyllelse. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, hörsel och syn Region Dalarna, Regionfastigheter, kollektivtrafiken samt hjälpmedel Dalarna har samtliga relativt god måluppfyllnad, men har samtidigt 1 till 2 mål som ej är uppfyllt. Tandvården har relativt god måluppfyllnad, men inget mål som ej uppnåtts. Förvaltningar har olika bedömningar, utför olika uppdrag och har därmed olika typ av mål.

Regionens primära verksamhet för Dalarnas invånare, hälso- och sjukvården, rapporterar att förvaltningen inte når de långsiktiga mål som formulerats. Avgörande för hälso- och sjukvårdens bedömning är att målen om en hållbar

ekonomi, god tillgänglighet och god kvalitet inte uppnås under verksamhetsåret. Hälso- och sjukvårdens ekonomiska utmaningar återspeglas i regionens, där ett negativt ekonomiskt resultat för 2024 (noll av fyra ekonomiska mål för regionen som helhet uppnås) inte kan anses vara förenligt med regionplanens hållbarhetsmål. Så länge de ekonomiska utmaningarna för regionen kvarstår och tillgänglighet och kvalitet i regionens största verksamhet inte når upp till ställda mål kan inte måluppfyllelsen anses vara god för regionen som helhet. Det trots att majoriteten av nämnders mål nås och att flertalet förvaltningar rapporterar god måluppfyllelse och i flera fall positiv trend.

Även om den numerära majoriteten i antalet uppfyllda mål indikerar god eller relativt god måluppfyllelse, finns betydande utmaningar. Utmaningarna gäller särskilt **tillgänglighet** och **ekonomisk hållbarhet** som, även om de i antal mål är få, är större i betydelse, det kan inte anses vara förenligt med god måluppfyllelse utifrån regionplanens målområden och långsiktiga vision.

Tillgänglighet, vårdproduktion och verksamhetsutveckling; hälso- och sjukvårdens uppdrag

Uppdraget delas in i uppdrag för primärvård, öppenvård, operation, slutenvård, akutsjukvård och övriga medicinska uppdrag för att redogöra för hälso- och sjukvårdens många och komplexa verksamheter. Syftet är att ge en överblick och belysa både vårdproduktion och tillgängligheter i verksamheterna, samt att lyfta fram verksamhetsutveckling och de utmaningar som hälso- och sjukvården i Dalarna står inför.

Fördjupningen är inte heltäckande för alla verksamheter, men ger ett urval av verksamheternas insatser för att säkerställa vård av hög kvalitet för invånarna i länet.

NYCKELTAL	UTFALL 2024	MÅL	UTFALL HELÅR
Vårdgaranti – Medicinsk bedömning i primärvård	92%	100%	■
Vårdgaranti – Telefontillgänglighet i primärvård	89%	100%	■
Vårdgaranti barn och ungdomspsykiatri – Första Besök – väntande inom 30 dagar	74%	73%	●
Vårdgaranti – Första Besök specialiserad vård – väntande inom 90 dagar	70%	100%	■
Vårdgaranti – Operation/Åtgärd – Andel väntande inom 90 dagar	55%	100%	■
Kontinuitetsindex kronisk sjukdom primärvård	0,291 (kvot)	Ökning jämfört 2023	●
Antal bokade nybesök i Webbtidbok	66 346	Ökning jämfört 2023	■

Tabell 8: Nyckeltal

- Mål uppfyllt
- ▲ Mål delvis uppfyllt
- Mål ej uppfyllt

Invånarnas förtroende för hälso- och sjukvården har ökat som helhet jämfört mot föregående år. Enligt aggregerad statistik för förvaltningen har det skett en förbättring inom vårdproduktion och tillgänglighet för flera uppdrag jämfört med föregående år, trots en viss nedgång i kapacitet under våren som en följd av konflikten med vårdförbundet. Tillgängligheten inom primärvården har förbättrats sedan förra årsskiftet, med fler medicinska bedömningar gjorda. Däremot har tillgängligheten till operationer och åtgärder försämrats trots att antalet genomförda operationer ökat. Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantins 90 dagar på operation och väntelistan har minskat cirka 16 procent. Inom slutenvården har antalet belagda vårdplatser minskat, men det har ändå skett förbättringar i nyckeltal såsom lägre belägningsgrad, färre tidsobservationer över 90 procent beläggning och färre utlokaliseringar per 100 disponibla vårdplatser jämfört med föregående år.

Primärvårdsuppdraget

Sammanfattningsvis kan det konstateras att tillgängligheten inom primärvården överlag är

mycket god och att utvecklingen går i rätt riktning med förbättringar jämfört med föregående år. Vårdgarantimåttet för medicinsk bedömning inom 3 dagar har förbättrats och utvecklingen har varit stabil under flera år. Jämfört med andra regioner placerar sig Region Dalarna högt, med endast ett fåtal regioner som har bättre tillgänglighet. En särskilt positiv utveckling på vårdcentralerna i Avesta och Hedemora, som har gjort stora framsteg. Avesta har ökat från 65 till 88 procent och Hedemora från 76 till 93 procent. Telefontillgängligheten har ökat inom regionen och Dalarna placerar sig något högre än riksnittet vid jämförelse. Under 2024 har 17 av regionens vårdcentraler uppnått över 90 procent telefontillgänglighet.

Öppenvårdsuppdraget

Tillgängligheten inom öppenvården för division Medicin har förbättrats och antalet patienter som väntat längre än vårdgarantin har nått den lägsta nivån på flera år. Tillgängligheten inom division Kirurgi har försämrats jämfört mot föregående år, men 4 av 7 kliniker med mot-tagningsverksamhet har en tillgänglighet på 80 procent eller bättre. Division Psykiatri och Habilitering har inte nått något av tillgänglighetsmålen. Under året har det prioriterats att minska beroendet av hyrpersonal, vilket haft en negativ påverkan på tillgängligheten inom den vuxna psykiatriska öppenvården.

Under 2024 har BUP fokuserat särskilt på de nyckeltal som prestationsmedel delades ut för, vilket inkluderade andelen genomförda besök inom 30 dagar. Trots detta ses inte samma förbättring i andelen väntande till behandling start och utredning start, vilket beror på att fokus har legat på andelen genomförda besök snarare än på antalet väntande. Vårdproduktionen för öppenvården inom division medicinsk service har ökat markant jämfört med föregående år. Verksamheterna har arbetat intensivt med att ställa om för att bättre möta patienternas behov. Detta avspeglas tydligt i tillgängligheten till första besök

Operationsuppdraget

Tillgängligheten till operation/åtgärd har försämrats med drygt 4 procent jämfört med föregående år, trots att antalet genomförda operationer har ökat. Tillgängligheten har förbättrats inom division medicin, men försämrats inom division kirurgi och psykiatri.

Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantins 90 dagar för att få sin operation/åtgärd, de så kallade "långväntarna", har minskat jämfört med för ett år sedan. Samtidigt har väntelistan minskat med cirka 16 procent. Under 2024 genomfördes 17 767 operationer/åtgärder inom division kirurgi, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Antalet genomförda anestesikrävande operationer har minskat med 1,7 procent.

Slutenvårdsuppdraget

Antalet disponibla vårdplatser och beläggningsgrad är viktiga kapacitetsindikatorer, men ger ingen fullständig bild av i vilken utsträckning vårdens kapacitet tillgodoser behoven. Slutenvårdskvaliteten hänger samman med god vård i öppen primär- och specialiserad vård, men också den hälso- och sjukvård och omsorg som bedrivs av kommunerna. Behovsplanering av antal vårdplatser på sjukhus påverkas därför av tillgången av vårdplatser i kommunerna, hur primärvård och specialiserad öppenvård arbetar med vård och prevention samt hur samverkan mellan de olika aktörerna fungerar. Andelen patienter som vårdas inlagda på sjukhus minskar även som en följd av teknisk och medicinsk utveckling och omställningen mot större fokus på öppenvård, primärvård och kommunal hälso- och sjukvård. Även äldreomsorgens struktur och organisation påverkar vårdplatsbehoven.

År 2024 har präglats av bemanningsutmaningar, delvis som en följd av införandet av EU-arbets-tidsdirektiv som innebär 11-timmars dygnsvila för alla personalkategorier. De flesta kliniker har hanterat omställningen väl, men några har påverkats negativt, både ur ett patient- och verksamhetsperspektiv, på grund av uppsägningar relaterade till förändrad schemaläggning.

Akutuppdraget

Akutsjukvården fortsätter att vara hårt belastad. Den minskade tillgången på disponibla vårdplatser inom slutenvården innebär att patienter stannar längre på akutmottagningarna, samtidigt som antalet akutbesök har ökat. Ökningen speglar inte fullt ut den ökade arbetsbelastningen, då de insatser som görs på akutmottagningarna har blivit fler och mer omfattande. Bemanningssituationen på akutmottagningarna har förbättrats något. I Falun har akutmottagningen slutat att bemanna SOS Alarm med sjuksköterskor, vilket har frigjort resurser och resulterat i en bättre bemanning på själva akutmottagningen. Antalet ambulansuppdrag fortsätter att öka och har i år ökat med drygt 2 000 uppdrag jämfört med föregående år och det är prio 1-uppdragen som ökar mest. Ambulanssjukvården fortsätter att ha god tillgänglighet till medborgarna och målet att nå 90 procent inom 30 minuter uppnås med god marginal. Under året inkom totalt 1 356 larm till ambulanshelikoptern. Av dessa utförde teamen på Dalarnas ambulanshelikopter 329 fullbordade uppdrag, där cirka 75 procent var primäruppdrag och 25 procent sekundäruppdrag.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN PER UPPDRAG		UTFALL ACK DEC 2024	UTFALL ACK DEC 2023	FÖRÄNDRING %
PRIMÄRVÅRD	Antal medicinska bedömningar	151 417	148 781	1,8 %
	Tillgänglighet medicinsk bedömning	92,30%	89,90%	2,6 %
ÖPPENVÅRD - SPECIALISERAD				
FÖRSTA BESÖK	Antal genomförda	73 080	74 846	-2,4 %
	Tillgänglighet 31/12	70,10%	72,70%	-3,5 %
ÅTERBESÖK	Antal genomförda	416 440	414 946	0,4 %
OPERATION/ÅTGÄRD	Antal genomförda	20 176	19 816	1,8 %
	Tillgänglighet 31/12	54,70%	57,10%	-4,2 %
SLUTENVÅRD	Antal vårdtillfällen	36 791	37 747	-2,5 %
	Antal belagda vårdplatser	446,6	464,8	-3,9 %
	Beläggningsgrad	85,30%	86,60%	-1,5 %
AKUT UPPDRAG	Akutbesök - antal registrerade bedömningar	95 210	93 697	1,6 %
	Akutbesök - andel* vistelser inom 4 timmar	62,7	61,3	2,2 %

Tabell 9: Hälso- och sjukvården per uppdrag

* För andelsmåtteten så är förändringen i procentenheter.

 vårdproduktionen/ tillgängligheten har förbättrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har minskat

 vårdproduktionen/tillgängligheten har försämrats jämfört samma period föregående år eller antal väntande patienter har ökat

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Avsnittet ger en översiktlig inblick i nämndernas och styrelsens mål kopplat till regionplanens fyra målområden och beskrivning av Regionens ekonomiska ställning. För mer information om mål, mått och uppföljning, se bifogade bilagor verksamhetsberättelser samt målbilagor.

Måluppfyllelse finansiella mål

Inget av regionens finansiella mål uppnås under 2024 (Tabell 10).

Resultat efter balanskravsjustering är -520 mnkr, och inte förenligt med god ekonomisk hushållning.

Även om enskilda nämnder uppnår budget i balans så är sammantagen nettokostnadsutveckling väl över budgeterad.

Under året har, med hänsyn till likviditeten, ingen avsättning till pensionsportfölj gjorts.

FINANSIELLA MÅL OCH NYCKELTAL		BUDGET 2024	RESULTAT 2024	RESULTAT 2023	MÅLUPPFYLLELSE
FINANSIELLA MÅL					
Årets resultat, (enligt balanskrav)	mnkr	-519	-520	-546	■
Resultatet, enl balanskravet, ska vara ett överskott på minst 2% av skatteintäkter och generella statsbidrag	%	-4,3	-4,3	-4,7	■
Styrelsen och nämnderna ska hålla fastslagen budget och inte överskrida budgeterad nettokostnadsutveckling	%	1,3	4,4	13,8	■
Finansiell placering ska matcha pensionsskuldens utveckling och därutöver öka avsättning med minst 400 mnkr per år	mnkr	0-100	0	0	■

Tabell 10: Finansiella mål och nyckeltal

- Mål uppfyllt
- ▲ Mål delvis uppfyllt
- Mål ej uppfyllt

Ekonomiskt resultat

Resultat efter balanskravsjustering är -520 mnkr 2024, och är i nivå med budget som var -519. 2023 och 2024 beslutade Regionfullmäktige om negativ budget som en konsekvens av den extremt snabba kostnadsutvecklingen i spår av inflationskrisen. För att uppnå god ekonomisk hushållning, beakta generationsprincipen och uppnå en rimlig självfinansieringsgrad av investeringar är Region Dalarnas långsiktiga resultatmål ett överskott om 2 procent av skatter och generella statsbidrag. 2024 var resultatet negativt med -4,4 procent.

Även om resultatet är i nivå med budget så finns avvikelser på olika poster. Därför kan det vara värdefullt att analysera hur resultatet uppstått i förhållande till budget:

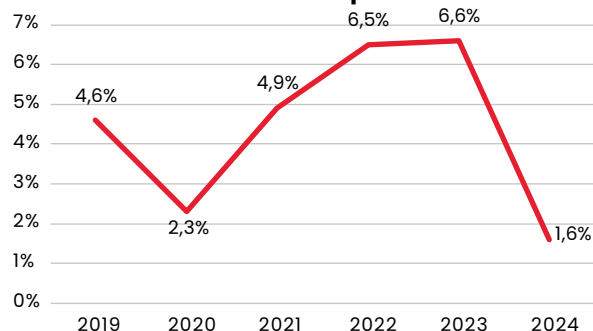
POST	MNKR
Budget	-519
Nettokostnader	-365
Varav verksamhetsintäkter	-100
Varav verksamhetskostnader	-265
Skatter och generella statsbidrag	324
Bankränta	40
RESULTAT	-520

Tabell 11: Hälso- och sjukvården per uppdrag

Av tabell 11 kan man sluta sig till att verksamheternas drift har negativa avvikelser jämfört med budget, att orsakerna finns både på intäkts- och kostnadssidan, och att resultatet hålls uppe av ökade intäkter från skatter och generella statsbidrag samt finansiella intäkter från bankräntor. En del av ökningen av de generella statsbidragen, och samtidigt försämringen av verksamheternas drift, har dock sin orsak i att sektorsbidraget till Hälso- och sjukvård redovisas som generellt statsbidrag, och att det ersatt del av riktade statsbidrag som redovisas som verksamhetsintäkt. Förändringen i statens hantering av de riktade statsbidragen och inrättandet av ett sektorsbidrag var okänt vid budgettillfället. Därför ger tabell 11 och resultaträkningen en något missvisande bild till verksamhetsdriftens nackdel, även om verksamheternas kostnader vida överstiger budgeterad nivå.

De senaste årens konjunktursvängningar och förändringar av statliga bidrag av olika slag har delvis dolt en kostnadsökningstakt som överstiger utvecklingen av skatter och generella statsbidrag som är regionens huvudsakliga intäktskälla. Om man för 2024 rensar bort de poster i kostnadsmassan som påverkas av den makroekonomiska utvecklingen, och då framför allt pensionskostnaderna, kan man se att nämndernas samlade bruttokostnadsökning är relativt måttlig och en bra bit under den historiska kostnadsökningstakten. Totalt ökar nämndernas bruttokostnader med 1,6 procent mellan 2023 och 2024 exklusive framför allt pensionskostnader, men även andra poster som internränta och förändringar i sociala avgifter som påverkas av omvärldsfaktorer. Inbromsningen av kostnadsökningstakten får tillskrivas effektiviseringsåtgärderna inom ramen för En hållbar framtid för Region Dalarna, anställningsstoppet och en allmän restriktivitet och kostnadsmedvetenhet i verksamheterna. Den stora frågan är om verksamheterna långsiktigt anpassats efter en ny kostnadsnivå, eller om en rekyl tillbaka till tidigare nivåer kommer ske.

Bruttokostnadsökningstakt rensat för makroekonomisk påverkan

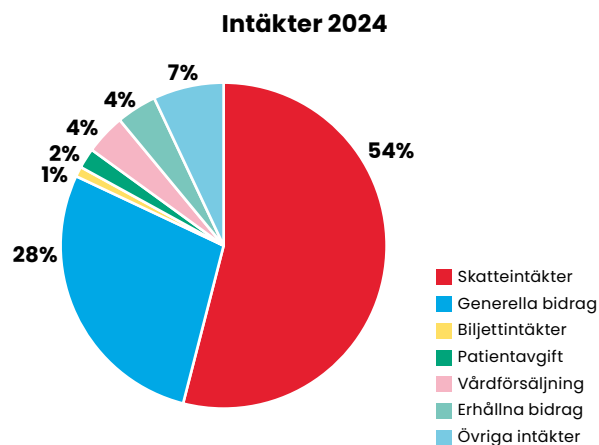
Tabell 12: Bruttokostnadsökningstakt exklusive pensioner, sociala avgifter, interna räntor och vidarefakturer i Hälso- och sjukvård.

Region Dalarna har resultatutjämningsreserv (RUR). Det ingående värdet av RUR 2024 var 157 mnkr. Regionfullmäktige kommer att föreslås att i beslut för årsredovisning 2024 nyttja resterande medel i RUR. Det innebär ett balanskravsresultat 2024 om -363 mnkr.

Årets resultat innebär ett positivt eget kapital om 1 903 mnkr, att jämföra med ingående balans om 2 047 mnkr. Soliditeten är 18 procent, 4 procentenheter lägre jämfört med föregående år.

Intäkter

Totala intäkter 2024 uppgår till 14 949 mnkr där den största andelen är skatte- och generella statsbidragsintäkter som utgör ca 80 procent.

Figur 2: Intäkter 2024

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 2 192 mnkr och har minskat med 403 mnkr, vilket är en 16 procentig minskning jämfört med förra året. Riktade statsbidrag har minskat med totalt cirka 160 mnkr (samtliga riktade statsbidrag), eller 23 procent, jämfört med föregående år till 532 mnkr totalt 2024. En del av förklaringen ligger i att en del riktade statsbidrag, framför allt professionsmiljarden, avslutades inför 2024 och ersattes av ett sektorsbidrag som redovisas som generellt statsbidrag och därmed inte ingår i verksamhetsintäkterna, utan bidrar till att skatter och generella statsbidrag ökar i stället. Om sektorsbidraget redovisats som verksamhetsintäkt i stället skulle totala verksamhetsintäkter uppgå till 2 464 mnkr, och haft en dämpande effekt på nettokostnaderna. Totala värdet av sektorsbidraget 2024 var 272 mnkr. Samtidigt minskar intäkter för såld vård med totalt 274 mnkr, och förklaras framför allt av minskning av de vidarefakturerade kostnaderna. Vidarefakturerade kostnader uppstår när andra regioner nyttjar Region Dalarnas avtal för utredning av NP-diagnoser. Region Dalarna får kostnaden, men fakturerar köpande region och får då en intäkt för ett netto noll på transaktionen. 2024 minskade nyttjandet av avtalet markant, vilket bidrar till att både verksamhetsintäkter och verksamhetskostnader förändras drastiskt var för sig, medan resultatet inte påverkas. Exklusive vidarefakturerade kostnader ökar Region Dalarnas intäkter från såld vård med 33 mnkr, eller 6 procent, medan totala verksamhetsintäkter minskar med 77 mnkr, motsvarande 3 procent. Minskningen beror i huvudsak på hur ovan nämnda sektorsbidrag redovisas.

Riktade statsbidrag enligt överenskommelser

Den största delen av de riktade statsbidragen är så kallade riktade statsbidrag enligt överenskommelser. Dessa riktar sig främst till Hälso- och sjukvården, men andra nämnder eller förvalt-

ningar kan också ta del av dessa. Överenskommelserna aviseras oftast årligen via regeringens höständringsbudget medan kriterierna i överenskommelserna ofta innebär verksamhetsförändringar som pågår flera år hos regionen. Omfattningen av satsningarna står därmed klart först en avsevärd tid efter att regionen beslutat sin budget och medlen kommer regionen till del som regel först efter ett kvartal in i verksamhetsåret. Detta försvårar regionens planeringsarbete. För att underlätta planeringen budgeterar Region Dalarna från och med 2023 för riktade statsbidrag efter en bedömning inför varje verksamhetsår, och fördelar beslutade belopp till respektive förvaltning i samband med att regionbidraget fördelas. På så sätt skapas bättre förutsättningar för förvaltningarna att på lång sikt arbeta efter statsbidragens kriterier och förutsättningar, även om det bidrar till en viss finansiell risk bedöms fördelarna kraftigt överväga nackdelarna.

Tabell 13 visar en lista på de riktade statsbidrag enligt överenskommelser som var aktuella under verksamhetsåret 2024.

ÖVERENSKOMMELSE	MNKR
Förlossn vård o kvinnors hälsa	45
VFU stb	8
FaR	2
Stb kortare köer	87
LSS statsbidrag	3
Utökade vårdplatser	57
stb för väntetider cancervård	10
Personalmiljard	14
Civilt försvar	17
God o nära vård	75
Bamhälsov tillgänglighetsökn	3
Pilotprojekt i bamhälsovården	2
Psykiatrisatsning	18
Länsgem. Psykiatrisatsning	22
Prehospital sjukvård	2
TOTALSUMMA	363

Tabell 13: Riktade statsbidrag enligt överenskommelser

Övrigt inom verksamhetens intäkter

Intäkter från patientavgifter och övriga avgifter, inklusive biljettintäkter från kollektivtrafiken, är totalt 43 mnkr högre jämfört med föregående år. Det är framför allt biljettintäkter i kollektivtrafiken som ökat, medan patientavgifter i öppenvården och inom tandvården har ökat marginellt.

Skatteintäkter

Regionens största intäkt är skatteintäkter och motsvarar 54 procent av de externa intäkterna 2024. Detta innebär att skatteintäkternas utveckling har en stor påverkan på regionens ekonomi. Skatteintäkterna har ökat med 70 mnkr jämfört med föregående år vilket motsvarar en procent och är en låg utveckling historiskt sett. Avvikelsen mot budget blev totalt plus 1 mnkr. Justeringsposten för skatter avser att reglera för faktiska skatteintäkter föregående år, och 2024 blev justeringsposten negativ med -41 mnkr.

Generella statsbidrag och utjämning

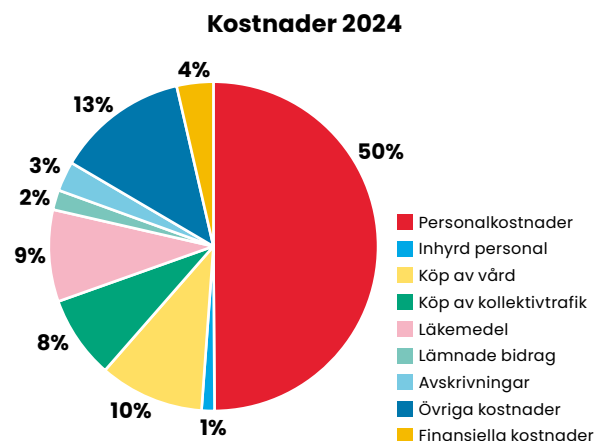
De generella statsbidragen 2024 uppgår till 4 206 mnkr vilket är 324 mnkr högre än budgeterat och 566 mnkr högre än föregående år. 272 mnkr av avvikelsen jämfört med föregående år beror på att sektorsbidraget redovisas som generellt statsbidrag, medan inkomstutjämningsbidrag, regleringsbidrag, kostnadsutjämningsbidrag och bidrag för läkemedelsförmånen tillsammans står för 294 mnkr av ökningen jämfört med föregående år.

Finansiella intäkter och kostnader

Finansnettot uppgår till -106 mnkr. Årets orealiserade vinster på placerade medel uppgår till 387 mnkr. Orealiserade vinster avser årets förändringar av värdet på placerade pensionsmedel, vilka ökade med 387 mnkr till 3 399 mnkr totalt. De finansiella kostnaderna uppgår till totalt 542 mnkr och avser räntedelen i pensionskostnaderna, budget var 537 mnkr för räntedelen av pensionskostnaderna och 5 mnkr för räntor på lån, vilka fick utfall 0 då inga lån upptagits.

Kostnader

Kostnaderna 2024 uppgår till totalt 15 081 mnkr, och den största andelen utgörs av personalkostnader som står för 50 procent. Pensionskostnaderna fortsätter öka även 2024, men förväntas minska 2025. En måttlig ökning av personalkostnader exklusive pensioner bidrar till att hålla nere kostnadsökningstakten, men den överstiger ändå budget.

Figur 3: Kostnader 2024

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader uppgår till totalt 14 098 mnkr, vilket innebär en ökning på 0,7 procent jämfört med 2023. Tidigare nämnda vidarefakturerad kostnad påverkar kostnadsutvecklingen mellan åren, då andra regioner minskat nyttjandet av Region Dalarnas avtal för NP-utredningar. Om man exkluderar de kraftigt minskade vidarefakturerade kostnaderna ökar verksamhetens kostnader med 3,1 procent jämfört med föregående år. Budgeterad utveckling för verksamhetskostnaderna var negativ med 1 procent, det vill säga förväntan var att de skulle minska. Lönekostnader ökar totalt med 6 procent, och om man exkluderar pensionskostnadernas del i lönekostnaderna så ökar de 3 procent. Ökningen av lönekostnader exklusive pensioner beror framför allt på sedvanlig lönerevision, och inte volymförändringar. Kostnader för inhyrd personal minskar med 27 procent, motsvarande 71 mnkr totalt.

Kostnaderna för högspecialiserad vård har minskat med 40 mnkr jämfört med föregående år motsvarande -5 procent. Kostnaderna för högspecialiserad vård har Region Dalarna svårt att påverka då det påverkas av de avtal som gäller i Sjukvårdsregion Mellansverige och vilken volym och typ av patienter som remitteras inom ramen för den högspecialiserade vården ett enskilt år.

Hälso- och sjukvården har under året aktivt arbetat med att öka antalet insatser i egen regi för att minska kostnaderna för köpt vård. Resultatet är att kostnaderna för köpt vård avseende vårdgaranti, valfrihetsvård och oremitterad vård uppgår sammantaget till 181,2 mnkr vilket är en minskning med 37,0 mnkr jämfört med 2023. Inom primärvården förbättras tillgängligheten medan tillgängligheten till operation och åtgärd försämras något. Tillgängligheten till öppenvården i division medicin har förbättrats medan den försämrats inom division kirurgi.

Läkemedelskostnaderna har ökat med 41 mnkr sedan föregående år, vilket är en ökning med 2,4 procent och är ur ett historiskt perspektiv relativt lite. ADHD-medicin, diabetesläkemedel och läkemedel mot hjärtsvikt och kronisk njursjukdom är några av de läkemedelstyper som ökar mest i kostnad.

Avskrivningar

Avskrivningarna har ökat totalt med 21 mnkr jämfört med föregående år. Avskrivningar för byggnader och markanläggningar har ökat med 26 mnkr och beror på att fastighetsprojekt enligt investeringsplanen driftsätts. Avskrivningar för IT-utrustning har minskat med 9 mnkr, vilket betyder att större volymer utrustning blivit färdigavskrivna jämfört vad som köps in. För medicinteknisk apparatur ökar avskrivningarna med 2 mnkr.

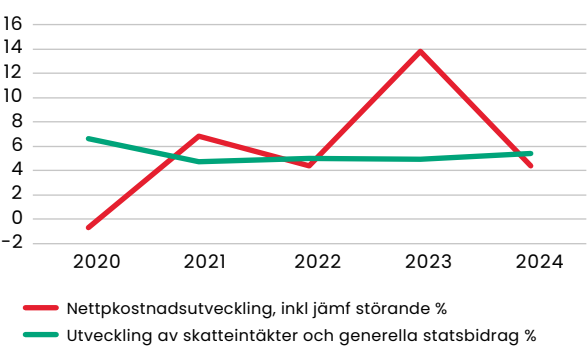
Sambandet mellan verksamhetens nettokostnader och utveckling av skatter och generella statsbidrag

Nettokostnaderna är de kostnader som återstår när de totala verksamhetskostnaderna minskas med verksamhetsintäkterna. Det som återstår ska täckas av skatter och generella statsbidrag, och enligt de långsiktiga finansiella målen generera ett överskott om 2 procent av skatter och generella statsbidrag. Nettokostnaderna utvecklas med verksamhetsintäkternas och verksamhetskostnadernas utveckling. Skatter och generella statsbidrag är regionens huvudsakliga intäkt och påverkas av skattenivå, demografi, arbetsmarknad och eventuella förändringar i utjämningssystemen. Ju större glapp mellan kostnaderna och intäkter från skatter och generella statsbidrag desto större krav på verksamhetsintäkterna för att nå tillfredställande resultat. Efter pandemiårens stora tillskott av riktade statsbidrag har glappet ökat, och man kan säga att det har en negativ inverkan på regionens autonomi; Region Dalarna blir beroende av statliga medel för att nå sina finansiella mål.

Verksamhetens nettokostnader är totalt 365 mnkr högre än budgeterat. Nettokostnadsutvecklingen 2024 är 4,4 %. En bidragande orsak till utvecklingen beror på att sektorsbidraget redovisas som generellt statsbidrag och inte som verksamhetsintäkt som de riktade statsbidrag det ersatte. Pensionskostnaderna fortsatte öka under året, och överstiger budget med totalt 100 mnkr.

Summan av skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning är 636 mnkr högre än föregående år och 323 mnkr högre än budget. Ökningen jämfört med föregående år är 5,4 procent. Det är främst de generella statsbidragen ökar, totalt med 566 mnkr, vilket delvis beror på att sektorsbidraget tillkommit med 272 mnkr. Om sektorsbidraget i stället redovisats som verksamhetsintäkt blir ökningen av skatter och generella 51 mnkr jämfört med föregående år. Inkomstutjämning, regleringsbidrag, kostnadsutjämning och bidrag för läkemedelsförmånen ökar med 294 mnkr totalt.

Sambandet mellan skatteintäkter och nettokostnadsutveckling

Tabell 14: Sambandet mellan skatteintäkter och nettokostnadsutveckling

Specifikation av jämförelsestörande poster som exkluderas: 2021, förändrat livslängdsantagande pensioner

Soliditet

Soliditet är ett nyckeltal som visar hur stor andel av tillgångarna som finansieras med eget kapital. En analys av soliditeten syftar till att bedöma betalningsförmågan på lång sikt. Vid utgången av 2024 hade regionen en soliditet på 18 procent, vilket är 4 procentenheter lägre än föregående år. Det innefattar pensioner intjänade år 1998 eller senare som redovisas som en skuld i balansräkningen, motsvarande 6 348 mnkr, en ökning med 1 073 mnkr sedan föregående år. Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas i enlighet med gällande lagstiftning och regelverk som ansvarsförbindelse och uppgår till 4 433 mnkr. Om de pensionsförpliktelser som redovisas som ansvarsförbindelse räknas med i balansräkningens skulder blir pensionsskulden totalt 10 781 mnkr och soliditeten negativ med -24 procent 2024.

Likvida medel inklusive pensionsportfölj

Vid årsskiftet 2024/2025 uppgick koncernkontot till 927 mnkr och anskaffningsvärde på pensionsmedel uppgick till 2 439 mnkr, vilket blir totalt 3 366 mnkr. Marknadsvärdet för pensionsmedel överstiger anskaffningsvärdet. Kontokrediten har inte behövt utnyttjats under år 2024. Det nu högre ränteläget i kombination med det höga saldot har gett regionen en betydande extra intäkt under året. Som en följd av den goda likviditeten har regionen ingen extern upplåning.

Investeringar

Investeringsbudgeten 2024 omfattar totalt 911 mnkr och genomförda investeringar uppgår till totalt 644 mnkr, vilket motsvarar 71 procent av årets budget.

INVESTERINGSTYP	BUDGET 2024 (MNKR)	UTFALL 2024 (MNKR)
Fastighetsinvesteringar	635	427
IT-investeringar	80	38
MT-utrustning	161	146
Övriga investeringar	35	34
SUMMA	911	644

Tabell 15: Investeringsstyp

Genomförandegraden av fastighetsinvesteringar uppgår till cirka 67 procent 2024. Summa pågående fastighetsinvesteringar per sista december uppgår till 791 mnkr, vilket är en ökning med 239 mnkr jämfört mot samma period föregående år. Ett urval av större upparbetade fastighetsinvesteringar under året:

Mellersta distriktet

- Tillbyggnad hus 09 för IVA och röntgen mm, produktion pågår.
- Elektrifiering av bussdepåerna i Falun och Borlänge.

Norra distriktet

- Mora lasarett, elkraftprojekt för robustare elförsörjning. Byggskede, produktion pågår,
- Mora lasarett, avfallscentral, kyl- och värme-försörjning. Byggskede, produktion pågår.

Södra distriktet

- Avesta lasarett, Dialys avdelning ombyggnad. Byggskede, produktion pågår.
- Armaturbyte av miljöfarliga ljuskällor.

Differens mellan utfall och budget avseende fastighetsinvesteringar beror framför allt på att projekt stoppats, ändrat inriktning eller skjutits fram. I mellersta distriktet har ombyggnaden av KTC inte startat under året som planerat, liksom ombyggnad av Kärlkirurgen. I norra distriktet har ny avfallscentral på Mora Lasarett inte upparbetats enligt plan, och i södra distriktet har exempelvis ombyggnaden av dialysavdelning inte upparbetats enligt plan. För mer information och

fastighetsinvesteringar se *bilaga 3. Verksamhetsberättelser och mål per förvaltning*.

Större IT-investeringar under året avser bland annat inköp av pc, teknisk plattform samt bladserverar och ram-minnen. Differens mellan utfall och budget beror främst på restriktivitet på grund av det ekonomiska läget samt begränsade personella resurser. Pågående IT-investeringar om 34 mnkr per sista december 2023, framtidens vårdinformationssystem, har omklassificerats under 2024 och ingår i driftsredovisningen.

Större upparbetade MT-investeringar under året avser bland annat reinvesteringar i patientövervakning kardiologi (telemetri) Avesta och Ludvika lasarett, anesthesiapparater Falu lasarett, akut utbyte av MR-kamera Falu lasarett samt bild- och funktionsmedicin skelettröntgen labb Borlänge lasarett.

Verksamheternas ekonomi

Verksamhetens nettokostnader är totalt 365 mnkr högre än budgeterat. Nettokostnadsutvecklingen uppgår till 4,4 procent jämfört med föregående år. Se avsnitt "Driftredovisning" och bilaga för nämnders verksamhetsberättelser för fördjupad beskrivning av verksamheternas ekonomi.

Över- och underskottshantering för Hälsoval, Folk tandvården och Hjälpmedelsnämnden Dalarna

- På grund av den generella makroekonomiska utvecklingen och dess påverkan på regionen så föreslås fullmäktige i årsredovisningen att för 2024 års resultat **inte**:
- Föra över underskott för enskilda verksam-

heter i regionen. Överförda underskott ska återställas, då regionen som helhet nyttjar resultatutjämningsreserven görs ingen överföring för enskildheter.

Pensionsportfölj

I likvida medel ingår en pensionsportfölj (tabell 16) med placeringar i fonder. Syftet med pensionsportföljen är att över tid möta likviditetsbelastning av framtida pensionsutbetalningar. Anskaffningsvärde vid årsskiftet 2024/2025 var 2 439 mnkr och marknadsvärde 3 399 mnkr. Under året har inga avsättningar skett till pensionsportföljen på grund av underskott i Region Dalarnas ekonomi.

Andelen aktier i pensionsportföljen var vid årsskiftet 55 procent (normal andel 50 procent), resterande innehav utgörs av räntebärande tillgångar 45 procent (normalt 30 procent) och alternativa tillgångar på 0 procent (normalt 20 procent). Den låga andelen alternativa tillgångar beror på svårigheter med genomlysning och riskbedömning samt långa inlåsningsstider. Kompletterande alternativa tillgångar övervägs framöver. Tillgångsslaget är fortfarande intressant men det högre ränteläget gör det mindre intressant än tidigare. Vid årets slut har således portföljen en normal vikt i aktier, övervikt i räntebärande tillgångar och undervikt i alternativa tillgångar. Portföljen har under hela året legat inom allokeringsgränserna enligt placeringsdirektiv.

Portföljens marknadsvärde är 31,5 procent av den totala pensionsskulden inklusive löneskatt vid årsskiftet. Det är en ökning gentemot föregående år, då motsvarande andel var 31,1 procent. Se tabell 17 återlån nedan

PENSIONSPORTFÖLJ MNKR	NORMAL ANDEL	ANSKAFFNINGSVÄRDE	MARKNADSVÄRDE 2024-12-31	PORTFÖLJANDEL 2024-12-31
Aktier	50%	1 039	1 885	55%
Räntor	30%	1 400	1 514	45%
Alternativa	20%	0	0	0%
TOTALT	100%	2 439	3 399	100%

Tabell 16: Pensionsportfölj

Pensionsåtaganden och återlånade medel till driften av verksamheten

Det totala pensionsåtagandet har ökat med 1 143 mnkr jämfört med föregående år. Anskaffningsvärdet på pensionsfonden har under året

ökat med 12 mnkr, bestående av återinvesterade fondrabatter, medan marknadsvärdet på placeringarna har ökat med 399 mnkr per 31 december 2024. Detta innebär att återlånade medel ökat med 744 mnkr på balansdagen.

	2024		2023		FÖRÄNDRING	
ÅTERLÅN AV PENSIONSMEDEL INKL LÖNESKATT, MNKR	BELOPP	ANDEL	BELOPP	ANDEL	BELOPP	ANDEL
Avgiftsbestämd ålderspension individuell del 1998-1999	206	2%	200	2%	6	0,2%
Avsättningar pensioner	6142	57%	5075	53%	1067	-4,3%
Ansvarsförbindelse	4433	41%	4363	45%	70	4,2%
TOTALT PENSIONSÅTAGANDE INKL LÖNESKATT	10781	100%	9638	100%	1143	0,0%
Finansiella placeringar för pensionsmedel, marknadsvärde	3399	32%	3000	31%	399	-0,4%
ÅTERLÅNADE MEDEL*	7382	68%	6638	69%	744	0,4%

Tabell 17: Återlånade medel

* Rådet för kommunal redovisning har definierat begreppet återlån som skillnaden mellan totala pensionsförpliktelser och förvaltade pensionsmedel, angivna till marknadsvärde

Balanskravsresultat

Balanskravet är kommunallagens regelverk för krav på ekonomisk balans mellan intäkter och kostnader. Om kostnaderna är högre än intäkterna ett enskilt räkenskapsår uppstår ett underskott som ska återställas inom de tre efterföljande åren.

Årets resultat enligt resultaträkningen är -133 mnkr, innehållande orealiserade vinster i värdepapper om 387 mnkr, som inte ska ingå i balanskravsresultatet.

Region Dalarna tillämpar resultatutjämningsreserv enligt kommunallagen från och med 2020. Då Region Dalarnas egna kapital är negativt, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser får reservering göras med högst ett belopp som motsvarar den del av årets resultat före balanskravsjusteringar som överstiger två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Reservering av medel till resultatutjämningsreserv gjordes med 513 mnkr under år 2020 och 190 mnkr år 2022.

2023 års balanskravsresultat blev noll, beroende på att delar av de medel som avsatts i resultatutjämningsreserven användes under 2023. Det innebär att 157 mnkr kvarstår i resultatutjämningsreserven vid ingången av 2024.

2024 års balanskravsresultat är -363, efter att återstående medel ur resultatutjämning nyttjats. Resultatutjämningsreserven avslutas därmed.

I 11 kap. 12 § kommunallagen anges att om balanskravsresultatet enligt 11 kap. 10 § LKBR är negativt för ett visst räkenskapsår, ska det regleras under de närmast följande tre åren. Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske. Region Dalarna budgeterar för över-skott i planperioden som möter detta krav, vilket möjliggörs genom effektiviseringsåtgärder inom ramen för En hållbar framtid för Region Dalarna,

minskade pensionskostnader och skattehöjning.

RUR avvecklas, RER införs

Möjligheten för kommuner och regioner att reservera medel till en resultatutjämningsreserv (RUR) ersätts från och med räkenskapsår 2024 av en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER). Befintlig RUR får nyttjas till och med räkenskapsår 2033. En viktig skillnad mellan RUR och RER är att den senare kan nyttjas mer aktivt, oavsett konjunkturläge. Fullmäktige fattar beslut om reservering till resultatreserven i samband med behandling av årsredovisningen. Eventuellt tillförd resurs och resultatreservens totala storlek ska framgå av årsredovisningens balanskravsutredning och balansräkning.

Reservering av medel till resultatreserven får göras med det lägsta av den del av årets resultat eller årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent, eller 2 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Procentsatsen styrs av om det egna kapitalet inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser är positivt eller negativt. Reservering får endast göras med ett belopp som innebär att resultatreserven motsvarar högst 5 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Per sista december 2024 uppgår den totala pensionsskulden till 10 781, varav 4 433 avser ansvarsförbindelsen utanför balansräkningen. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen är -24 procent, vilket tydligt illustrerar Region Dalarnas behov av att planera för positiva resultat under lång tid framöver.

Enligt gällande normering redovisas balanskravsutredningen nedan. Balanskravsutredningen syftar till att visa hur balanskravsresultatet har uppstått.

BALANSKRAVSUTREDNING (MNKR)	2024	2023
Årets resultat enligt resultaträkningen	-133	-253
- samtliga realisationsvinster	-	-
+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-
+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-
+/- orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-387	-293
-/+ återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper		-
= ÅRETS RESULTAT EFTER BALANSKRAVSJUSTERINGAR	-520	-546
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv	157	546
= ÅRETS BALANSKRAVSRESULTAT	-363	0

Tabell 18: Balanskravsutredning

Region Dalarna tillämpar resultatutjämningsreserv (RUR) med början år 2020

Personal

Personalområdet har under 2024 präglats av Region Dalarnas stora ekonomiska utmaningar, vilka ledde till att ett anställningsstopp infördes den 15 april och sedan varade året ut. Under det första halvåret gjorde en turbulent nationell avtalsrörelse avtryck, där konflikter eskalerade till strejk i flera regioner. Region Dalarna drabbades inte av någon strejk, men väl av olika former av blockad för vissa yrkeskategorier.

Kompetensförsörjning utgör alltjämt en viktig fråga för Region Dalarnas möjlighet att utföra sitt uppdrag. Under 2024 har det varit en stor utmaning att under iakttagande av anställningsstopp och annan kostnadsrestriktivitet säkra den kompetens och den numerär som verksamheterna behöver.

Arbetet med att minska behovet av inhyrd personal har fortsatt. Genom strikta prioriteringar inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen om var och när hyrpersonal ska anlitas, samt genom tillämpning av det nationella hyravtal som nu används av samtliga regioner, har en kostnadsminskning om cirka 70 miljoner kronor uppnåtts. Inom vissa verksamheter har minskningen av inhyrd personal medfört en ökad arbetsbelastning för medarbetarna.

Anställningsstopp

Anställningsstoppet infördes i syfte att reducera kostnadsutvecklingen, sedan antalet anställda och årsarbetare fortsatt att öka, trots tidigare beslut om restriktivitet och särskilda anställningsprövningar. Undantag från anställningsstoppet gjordes för vissa kritiska yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården. För helåret har anställningsstoppet bidragit till att antalet medarbetare vid Region Dalarna minskat något jämfört med 2023, samtidigt som den arbetade tiden i timmar ökat marginellt. Ett medvetet arbete för att reducera organisationens kostnader har även lett till ett kraftigt minskat övertidsuttag.

Anställningsstoppet har haft betydande konsekvenser för flertalet förvaltningar. För att klara sitt uppdrag har förvaltningarna sett över den interna organisationen och resursfördelningen, t ex. genom att slå ihop avdelningar och flytta resurser eller arbetsuppgifter inom verksamheten. Chefer och medarbetare har tilldelats nya och utökade uppdrag för att optimera befintliga resurser, vilket lett till ökad intern rörlighet, i såväl enskilda förvaltningar som regionledningen.

Avtalsrörelsen

2024 var avtalsrörelsen omfattande, då nya villkor behövde förhandlas för alla sex avtalsområden. Fyra avtal var klara i april, medan två drog ut på tiden. Kommunal varslade om stridsåtgärder, som emellertid avvärjdes när ett avtal nåddes den 18 april. Vårdförbundet införde övertids- och nyanställningsblockad, vilket eskalerade till strejk i vissa regioner, dock ej vid Region Dalarna.

En särskild konfliktorganisation skapades för att hantera konflikten med Vårdförbundet och att säkerställa medborgarnas tillgång till vård. Fokus låg på att hantera påverkan på regionens verksamheter, där blockaden skapade stora utmaningar. Övertidsblockaden pågick tills ett avtal slutligen tecknades den 28 juni.

Stridsåtgärderna på arbetsmarknaden har bidragit till kraftigt minskad övertid inom vårdförbundets avtalsområde, men minskningen förklaras också av striktare regler gällande dygns- och veckovila, vilket minskar möjligheterna till övertidsarbete.

Kompetensförsörjning

En av Region Dalarnas viktigaste frågor är kompetensförsörjning. Under 2024 har den stora utmaningen varit att tillgodose behovet av rätt kompetens och tillräcklig numerär, samtidigt som det råder anställningsstopp och annan kostnadsrestriktivitet. Det har blivit än mer tyd-

ligt, att organisationen inte kan förlita sig till nyrekryteringar, utan behöver hitta nya och smarta arbetssätt för att kunna utföra sitt uppdrag. På senhösten 2024 fastställde regionstyrelsen en kompetensförsörjningsstrategi med nio vägval för en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning. Vägvalen ansluter till de strategier Sveriges Kommuner och Regioner ställt upp för att säkra välfärdens kompetensförsörjning.

Region Dalarna har under 2024 beviljats stöd från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (ATIF) med fyra miljoner kronor årligen under tre år, för att arbeta med kompetensförsörjning kopplat till läkare från tredjeländ. Projektet syftar till att förbättra integration och social delaktighet för tredjelandsmedborgare med läkarkompetens genom bland annat förberedelser för flytt, utbildningsprogram i svenska, samhällsorientering, insatser för familjen och praktisk tjänstgöring.

Inhyrd personal

En viktig insats under året har varit att minska beroendet av hyrbemanning inom Hälso- och sjukvården, där målet är att sänka kostnaderna till högst 2 % av de totala lönekostnaderna.

År 2023 utgjorde hyrbemanningskostnaderna fem procent av de totala personalkostnaderna inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Genom intensiva insatser har en kostnadsminskning om 70 miljoner kronor uppnåtts under 2024, vilket innebär att utgifterna för hyrpersonal för helåret uppgår till 3,5 % av de totala personalkostnaderna. Det uppställda målet har sålunda inte nåtts under 2024, men ytterligare ansträngningar kommer att göras fortlöpande. Hälso- och sjukvården har även lyckats rekrytera och anställa tidigare hyrpersonal på vissa enheter, vilket är en del av strategin för att minska beroendet av inhyrd personal. Största minskningen har dock skett genom striktare prioriteringar och tillämpning av det nationella hyravtalet. Vissa enheter har mot bakgrund av vidtagna åtgärder upplevt en ökad arbetsbelastning.

Personalstatistik

Definitioner

Antal anställda är antalet personer, vilka innehar en månadsavlönad anställning.

Antal årsarbetare är antal månadsavlönade gånger anställningens överenskomna sysselsättningsgrad

Antal faktiska årsarbetare beräknas som antal anställda x anställningens sysselsättningsgrad minus tjänstledigheter utan lön, sjukledigheter > 14 dagar och grund/vidareutbildning med lön.

Arbetad tid anger antalet arbetade timmar för samtliga anställda. Inhyrd personals arbetade tid ingår inte. Redovisning görs med en månads fördröjning.

Årsarbetare och anställda

ÅRSARBETARE OCH ANSTÄLLDA	2024	2023	FÖR- ÄNDR.
Antal faktiska årsarbetare	7 751	7 831	-1,00%
Antal anställda, total	9 342	9 407	-0,70%
- varav heltid	8 583	8 600	
- varav deltid	759	807	

Tabell 19: Årsarbetare och anställda

Antal faktiska årsarbetare och anställda mäts periodens sista dag.

Totalt sett uppvisar Region Dalarna en minskning av såväl antalet anställda som antalet faktiska årsarbetare i jämförelse med 2023. På övergripande nivå ligger minskningen i linje med intentionerna bakom det anställningsstopp som trädde i kraft den 15 april.

Det är rimligt att anta, att minskningen delvis även återspeglar Region Dalarnas stora utmaningar på kompetensförsörjningsområdet, där rekryteringsläget är besvärligt inom flera verksamheter. Bilden är dock inte helt tydlig, då anställningsstoppet gjort att flera önskade rekryteringsinsatser inte har genomförts, vilket gör att ett eventuellt utfall inte låter sig bedömas.

Antal faktiska årsarbetare per förvaltning

FÖRVALTNING	2024-12-31	2023-12-31	FÖRÄNDR.
Hjälpmedel Dalarna	90,6	97,3	-6,90%
Hälso- och sjukvården	5 972,3	5 945,9	0,40%
Hörsel & Syn	58,3	61,3	-4,90%
Kollektivtrafikförv.	84,5	83	1,80%
Kultur- och bildning	132,9	139,2	-4,50%
Patientnämnd	4,7	5	-6,00%
Regionala utvecklingsfv	42,1	36,3	16,10%
Regionfastigheter	28	28,1	-0,20%
Regionservice	491,5	551,1	-10,80%
Regionstyrelsens förv.	473,9	499,4	-5,10%
Revisionskontoret	1	1	0,00%
Tandvårdsförv.	371,2	384,2	-3,40%
TOTALT	7 751,1	7 831,8	-1,00%

Tabell 20: Antal faktiska årsarbetare per förvaltning

Minskningen av antalet faktiska årsarbetare återfinns inom samtliga förvaltningar utom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Regionala utvecklingsförvaltningen och Kollektivtrafikförvaltningen. Dessa tre uppvisar istället en ökning.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har under 2024 haft en liten ökning av såväl antalet årsarbetare som antalet anställda. Sett till yrkesgrupper uppvisar läkare och sjuksköterskor en ökning, medan antalet undersköterskor minskat. Ökningstakten av antal anställda och årsarbetare har under året mattats av, till följd av begränsningar föranledda av det ekonomiska läget.

Regionala utvecklingsförvaltningen tillsatte under årets början flertalet vakanta tjänster och uppvisar en ökning av antalet årsarbetare med 16,1 % i jämförelse med 2023. Ökningen motsvarar ett tillskott av sex anställda under samma period.

Kollektivtrafikförvaltningen uppvisar en liten ökning av antalet årsarbetare under 2024, vilket delvis beror på en marginell ökning av antalet anställda, men även kan hänföras till att den totala arbetade tiden ökat inom förvaltningen till följd av minskad sjukfrånvaro bland medarbetarna. Samtidigt har förvaltningen under 2024

markant minskat antalet timanställda jämfört mot föregående år, där exempelvis linjetrafiken har minskat arbetet för de timanställda från 2746 till 1196 timmar.

Regionservice uppvisar den största minskningen av antal anställda och antal årsarbetare under 2024, med 9,2% respektive 10,8%. Största delen av minskningen härrör sig från Vårdnära service.

I slutet av mars 2024 beslutade Hälso- och sjukvårdsnämnden att tjänster inom Vårdnära service skulle reduceras i en omfattning motsvarande 20 miljoner kronor, vilket skulle innebära en minskning av 42 årsmedarbetare. Genom vakanshållning av tjänster, personalomställning samt avslutande av tidsbegränsade anställningar, kunde den kraftiga reduktionen göras utan att varsla tillsvidareanställda medarbetare. Projektintensiva processer har kunnat genomföras utan tillsättande av externa resurser.

Utöver förändringarna inom Vårdnära service har förvaltningen arbetat med införandet av ett nytt måltidssystem, vilket resulterat i personalminskningar motsvarande ca 8 årsmedarbetare.

Tandvårdsförvaltningen har färre faktiska årsarbetare i jämförelse med 2023. Antalet tandläkare har emellertid ökat, medan tandsköterskorna har minskat. Förvaltningen har omfattande vakanser inom sistnämnda yrkesgrupp. Svårigheten att rekrytera tandsköterskor leder till negativa effekter och minskar möjligheten att arbeta delegerat och i team på enskilda kliniker.

Arbetad tid

ARBETAD TID (JAN-DEC)	2024	2023	FÖRÄNDRING
Arbetad tid timmar, anställda	13 480 276	13 443 060	0,30%
- varav timanställda	492 851	533 034	-7,50%
- varav mertid/övertid samtlig personal	199 243	244 977	-18,70%
- varav arbete under jour/beredskap läkare	187 988	177 911	5,70%

Tabell 21: Arbetad tid

År 2024 ökade den **totala arbetade tiden** med 0,3 % jämfört med året innan. Det syns dock skillnader mellan yrkesgrupper och förvaltningar.

Den mest notabla förändringen gällande arbetad tid, är den kraftigt minskade övertiden. Totalt minskar övertiden under 2024 med 18,7% jämfört med 2023, vilket medfört reducerade kostnader för Region Dalarna. Minskningen är fördelad över hela organisationen, med undantag av några mindre förvaltningar, men det är övertidsreduceringen inom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, som i kraft av sin storlek gör störst avtryck genom en minskning om ca 40 000 timmar.

Inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen har övertiden främst minskat för yrkesgrupperna sjuksköterskor och undersköterskor. Utvecklingen kan delvis, men inte helt, förklaras av den övertidsblockad som Vårdförbundets medlemmar omfattades av under våren 2024, samt en ökad samverkan kring semesterplaneringen. Utvecklingen för övertid visade en positiv trend redan före blockaden och den positiva utvecklingen har fortsatt även efter.

ARBETAD TID (JAN-DECEMBER) FÖRÄNDRING 2023 - 2024 PER FÖRVALTNING		
FÖRVALTNING	TIMMAR	PROCENT
Hjälpmedel Dalarna	-13 650	-7,9
Hälso- och sjukvården	100 473	1
Hörsel & Syn	-3 219	-5,6
Kollektivtrafikförvaltningen	1 709	1,1
Kultur- och bildning	-3 100	-1,3
Patientnämnd	720	8,7
Regional utvecklingsförv	4 830	7,5
Regionfastigheter	-2 930	-5,6
Regionservice	-49 065	-4,8
Regionstyrelsens förv	-995	-0,1
Revisionskontoret	40	2,2
Tandvårdsförvaltningen	2 195	0,4
TOTALT	37 215	0,3

Tabell 22: Arbetad tid per förvaltning

ARBETAD TID (JAN-DECEMBER) FÖRÄNDRING 2023 - 2024 PER YRKESGRUPP		
YRKESGRUPP	TIMMAR	PROCENT
Adm/Ledn	12 182	0,6
Läkare	51 598	3,6
Medicinsk sekreterare	-7 679	-1,2
Rehab/Förebyggande	5 573	0,5
Service	-37 160	-4,9
Sjukhustekn/Lab pers	320	0,1
Sjuksköterskor m.fl.	5 002	0,1
Tandläkare	1 146	0,8
Tandsköterskor m.fl.	-2 384	-0,6
Teknik	2 658	1,2
Undersköterskor m.fl.	9 224	0,3
Utb/Kultur	3 266	-1,8
SUMMA ARBETAD TID	37 215	0,3

Tabell 23: Arbetad tid per yrkeskategori

Inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen har det totala antalet timmar ökat något, vilket ligger i linje med att antalet anställda och antalet faktiska årsarbetare uppvisar en ökning.

Även inom övriga förvaltningar korrelerar i huvudsak upp- respektive nedgång i arbetad tid med motsvarande förändring av antalet medarbetare. Regionala utvecklingsförvaltningens förhållandevis stora ökning av arbetstid kan sålunda härledas till utökningen av antalet anställda, medan den kraftiga minskningen i arbetstid inom Regionservice kan sägas spegla reduktionen av medarbetare inom Vårdsnära service samt en större minskning av antalet timanställda.

Kompskuld (innestående kompensation)				
	2024		2023	
	TIMMAR	MNKR	TIMMAR	MNKR
Komp. personal övr	12 804	4,5	15 161	5
Komp. Läkare	77 904	44,8	74 843	41,8
TOTAL	90 708	49,3	90 004	46,8

Tabell 24: Kompskuld

Personalomsättning och avgångar

PERSONALOMSÄTTNING PER YRKESGRUPP	2024	2023
Adm./Ledn	8,90%	7,60%
Läkare	6,30%	7,60%
Medicinska sekreterare	7,10%	6,50%
Rehab/Förebyggande	12,00%	12,90%
Service	9,80%	9,60%
Sjukhustekn/Lab pers	8,60%	7,40%
Sjuksköterskor m.fl.	8,70%	9,90%
Tandläkare	14,50%	20,30%
Tandsköterskor m.fl.	14,50%	11,60%
Teknik	6,30%	8,00%
Undersköterskor m.fl.	11,30%	11,90%
Utb/kultur	11,10%	7,80%
TOTALT	9,50%	9,80%

Tabell 25: Personalomsättning per yrkesgrupp i det person-administrativa systemet

Region Dalarna hade år 2024 en total personalomsättning på 9,5%, vilket innebär en minskning med 0,3% jämfört med 2023.

En personalomsättning runt 5-10% brukar anses vara sund för en organisation. Det som dock inte synliggörs i denna statistik är intern rörlighet, där medarbetare byter tjänst mellan enheter och kliniker, vilket kan medföra att det inom enskilda verksamheter kan förekomma högre personalomsättning än siffrorna visar.

Nivån bedöms totalt sett inte vara oroande, men är förhöjd inom vissa yrkesgrupper.

Under 2024 hade yrkesgrupperna Rehab/förebyggande, Tandläkare, Tandsköterskor m. fl., Undersköterskor m. fl. samt Utbildning/kultur alla en personalomsättning som överstiger 10%. Av dessa grupper minskar emellertid personalomsättningen i samtliga utom Tandsköterskor m. fl. och Utbildning/kultur.

Personalomsättningen för tandläkare, som har varit hög och för några år sedan återfunnits på nivåer om 30%, har fortsatt minska något under 2024. De vidtagna åtgärderna inom förvaltningen har haft framgångsrik effekt och resulterat

i en minskning av personalomsättningen för yrkesgruppen.

För att bättre kunna förstå, och vid behov försöka påverka, personalomsättningen vid Region Dalarna, är det viktigt att organisationens chefer fortsätter att hålla avgångssamtal med medarbetare, och att medarbetare uppmuntras att fylla i den centrala avgångsenkäten.

Antal externa avgångar per förvaltning 2024 (Tillsvidareanställd personal)

FÖRVALTNING	TOTALT	VARAV PENSION	ANTAL >=65 ÅR 2024-01-01
Förtroenderevisorer	0	0	1
Hjälpmedel Dalarna	11	4	2
Hälso- och sjukvården	627	144	315
Hörsel och syn	6	1	2
Kollektivtrafik	7	2	2
Kultur- och bildning	15	7	11
Patientnämnden	3	1	1
Regional utvecklingsfv	3	2	3
Regionfastigheter	5	0	0
Regionservice	57	14	17
Regionstyrelsens förv	49	21	27
Tandvårdsförvaltning	58	17	38
TOTALT	841	213	419

Tabell 26: Tillsvidareanställd personal som slutat arbeta i region Dalarna

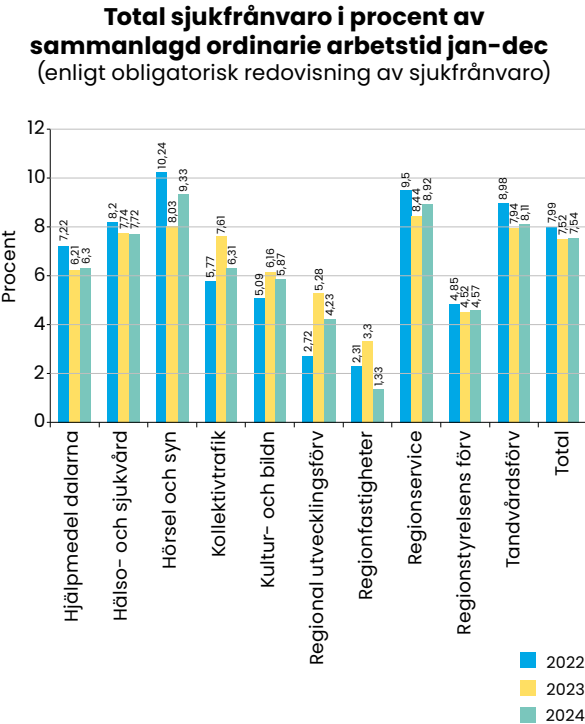
Av de medarbetare som slutat sin tjänst vid Region Dalarna under 2024 har 25% avgått med pension (jämfört med 17% under 2023). Det finns 419 medarbetare som är 65 år eller äldre, och kan bli aktuella för pensionsavgång i närtid.

Sjukfrånvaro

	2024	2023	FÖRÄNDRING PROCENT-ENHETER FG ÅR
Sjukfrånvaro uttryckt i procent av ordinarie arbetstid	7,6	7,5	0,1
Korttidssjukfrånvaro (dag 1-14) uttryckt i procent av ordinarie arbetstid	2,8	3	-0,2

Tabell 27: Sjukfrånvaro

Region Dalarnas mål att minska sjukfrånvaron har endast delvis uppfyllts. Den totala sjukfrånvaron 2024 bryter den nedåtgående trenden efter pandemin och visar en marginell ökning jämfört med 2023, medan korttidssjukfrånvaron istället visar en liten minskning.

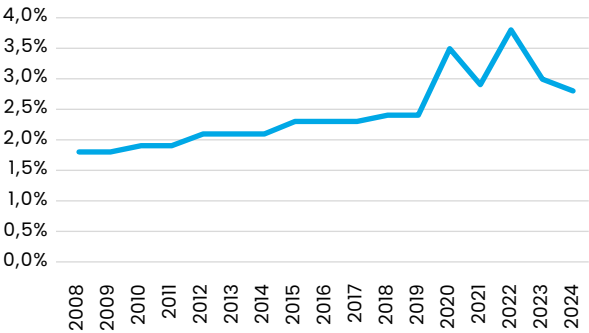

Tabell 28: Total Sjukfrånvaro i procent av sammanlagd ordinarie arbetstid jan-dec

Det går inte att utläsa någon generell trend gällande sjukfrånvaron, då vissa yrkesgrupper uppvisar en ökning och andra en minskning.

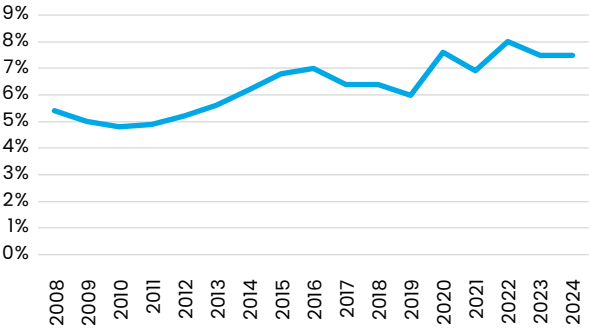
Av Region Dalarnas yrkesgrupper är det alltså jämnt undersköterskor m. fl. som har den högsta sjukfrånvaron i procent av arbetstid, även om en liten minskning har skett sedan 2023. Näst högst sjukfrånvaro återfinns i gruppen tandsköterskor m. fl., där en ökning har skett sedan året innan.

Korttidssjuk dag 1-14

Tabell 29: Korttidssjuk dag 1-14, mellan 2008 till 2024.

Sjukfrånvaro totalt

Tabell 30: Sjukfrånvaro totalt, mellan 2008 till 2024.

Sjukfrånvaro kopplat till ålder och kön:

SJUKFRÅNVARO I PROCENT AV ORDINARIE AR- BETSTID 2024	Sjukfrånvaro kopplat till ålder och kön			
	TOTALT	KVINNOR	MÄN	>= 60 DGR
Totalt	7,6	8,4	4,4	52,3
0-29 år	7,6	8,3	5,1	40,3
30-49 år	6,9	7,9	3,6	50,6
50 år --	8,3	9,1	5,4	57,2

Tabell 31: Sjukfrånvaro kopplat till ålder och kön.

Kvinnors sjukfrånvaro är högre än mäns i samtliga åldersintervall. Anställda över 50 år har något högre sjukfrånvaro än yngre medarbetare.

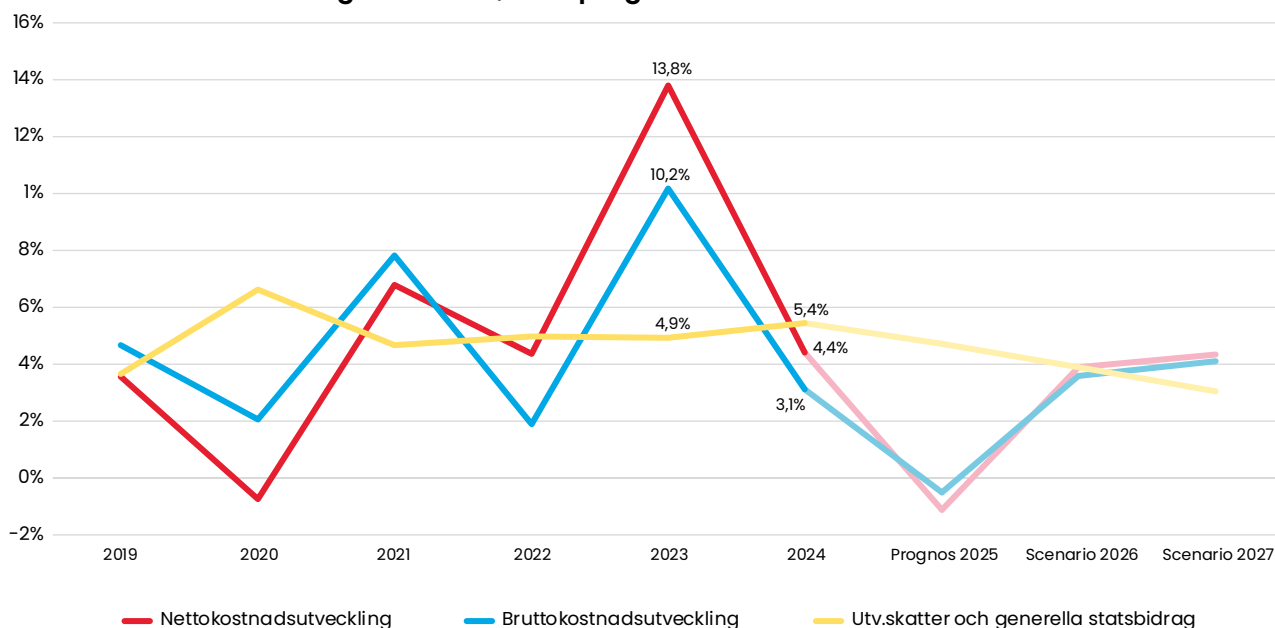
Region Dalarnas personalenhet bistår vid behov chefer i organisationen med att se över och analysera orsaker till sjukfrånvaro, samt tillse att det finns en plan för återgång till arbete eller annan åtgärd för varje enskild medarbetare.

Förväntad utveckling

I avsnittet beskrivs Region Dalarnas ekonomiska ställning, pensionsåtagandet samt förväntad ekonomisk utveckling.

Historiska resultat och Region Dalarnas ekonomiska ställning*

Kostnadsutveckling och utveckling skatter och generella statsbidrag 2019–2024, med prognos 2025 och scenario 2026–2027

Tabell 32: Historiska resultat och Region Dalarnas ekonomiska ställning

*Fr.o.m 2019 balanskravsresultat

Förbättrad ekonomisk ställning under pandemiåren

Under pandemiåren med start 2020 ökade regionens intäkter från riktade statsbidrag som syftade till att dels stötta regionernas ekonomi, dels skapa förutsättningar att följa smittspridningen. Resultatet blev en sjunkande nettokostnadsutveckling, en låg bruttokostnadsutveckling till följd av att färre sökte sig till sjukvården, och även ökade intäkter från skatter och generella statsbidrag, eftersom staten även ökade dessa. Mellan åren 2019 till 2022 stärktes regionens soliditet från 4 till 26 procent som en följd av de resultatöverskott som blev resultatet av stimulanserna.

Inflation och försämrade resultat

2023 ökade inflationen kraftigt till följd av nedstängningar i produktion på grund av pandemin, hög efterfrågan på konsumtion och Rysslands anfallskrig mot Ukraina vilket ledde till ökade energipriser. Inflationen orsakade en kraftig ökning av pris- och inkomstbasbeloppen som i sin tur ledde till kraftig ökning av regionens pensionskostnader. 2019 var de totala pensionskostnaderna knappt 1 mdr och 2024 hade de stigit till cirka 2 mdr. Negativa resultat 2023 och 2024 har försämrat Region Dalarnas soliditet som är 18 procent vid utgången av 2024. För att möta de förändrade ekonomiska förutsättningarna genomförde Region Dalarna en regionö-

vergripande genomlysning och ett effektiviseringsarbete kallat En hållbar framtid för Region Dalarna. Effekten av effektiviseringsåtgärderna uppnådde ett värde av cirka 340 mnkr 2024.

Planperiodens förutsättningar och scenario

Pensionskostnaderna förväntas minska med totalt cirka 800 mnkr 2025 efter att stora nivåjusteringar kostnadsposter resultatförts både 2023 och 2024. Åren 2023 och 2024 minskade skatteunderlaget i reala termer, detta följs av en exceptionell ökning 2025. Som genomsnitt under perioden 2025–2028 beräknas skatteunderlaget öka ungefär i linje med ett historiskt genomsnittliga ökningen under tioårsperioden

Nästföljande år i planperioden förväntas inflationen utvecklas normalt, vilket innebär att pensionskostnaderna återigen ökar i normal takt. Inför 2025 beslutade Regionfullmäktige om en skattehöjning om 0,35 öre per skattekrona vilket förväntas ge en effekt om cirka 250 mnkr för regionen 2025. Scenariot 2025–2026 förutsätter att regionen bibehåller den nivå av verksamhetskostnader som uppnåtts efter besparingar och att ingen rekyl tillbaka till tidigare nivåer sker. En annan förutsättning är att inga större förändringar sker vad gäller skatter och generella statsbidrag, det vill säga att skatteintäkter endast förändras med lönenivåer och demografisk sammansättning i regionens befolkning samt eventuella indexeringar.

Pensionsåtagande

År 2000 infördes balanskravet, vilket kort betyder att en region eller kommun inte får uppvisa underskott. Samtidigt bestämdes att pensionskulder i region- och kommunsektorn skulle redovisas enligt den så kallade blandmodellen, vilket innebär att pensionsskulder upparbetade före 1998 inte längre var jämförbara med andra skulder och hölls utanför balansräkningen i en så kallad ansvarsförbindelse. Resultatet blir att balansräkningen blir missvisande. Region Dalarna har ett omfattande pensionsåtagande, med en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen om cirka 4,4 mdkr 2024. Det totala åtagandet, dvs. balansräkningens skulder plus ansvarsförbindelsen utanför balansräkningen är ca 10,8 mdkr 2024 vilket innebär att värdet på den sammanlagda skulden växt med drygt 1 mdr sedan 2023. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen är negativ med -24 procent. För att möta det framtida likvidbehovet som pensionsutbetalningarna innebär har regionen under ett antal år avsatt 400 mnkr årligen att placera i finansiella instrument. Under 2023 och 2024 har ingen avsättning skett till följd av den höga inflationen och den likviditetsutmaning som den inneburit. Värdet på de finansiella placeringarna är 3,4 mdr vid bokslutet 2024. De orealiserade vinsterna uppgår till 387 mnkr för 2024.

Finansiella rapporter

Resultaträkning

(MNKR)	NOT	RESULTAT	RESULTAT
RESULTATRÄKNING MNKR		2024	2023
Verksamhetens intäkter	1	2 192	2 595
Verksamhetens kostnader	2,3	-14 098	-13 998
Avskrivningar		-441	-420
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD		-12 347	-11 823
Skatteintäkter	4	8 114	8 043
Generella statsbidrag och utjämning	5	4 206	3 640
VERKSAMHETENS RESULTAT		-27	-140
Finansiella intäkter	6	436	329
Finansiella kostnader	7	-542	-442
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		-133	-253
Extraordinära poster		0	0
ÅRETS RESULTAT		-133	-253
ÅRETS RESULTAT EFTER BALANSKRAVSJUSTERING		-520	-546

Balansräkning

(MNKR) BALANSRÄKNING	NOT	2024	2023
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar	8	1	1
Materiella tillgångar			
- Mark, Byggnader och tekniska anläggningar	9,10	3 035	3 034
- Maskiner och inventarier, konst	11,12	885	891
- Pågående projekt	13	791	586
SUMMA MATERIELLA TILLGÅNGAR		4 711	4 511
Finansiella anläggningstillg	14	188	183
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		4 900	4 695
Omsättningstillgångar			
Förråd m.m	15	70	69
Fordringar	16	1 065	1 295
Kortfristiga placeringar	17	3 399	3 000
Kassa och bank	18	927	275
SUMMA OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		5 461	4 639
SUMMA TILLGÅNGAR		10 361	9 334
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
EGET KAPITAL			
Årets resultat		-133	-253
Övrigt eget kapital		2 036	2 300
SUMMA EGET KAPITAL	19	1 903	2 047
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	20	6 348	5 275
Andra avsättningar	21	0	0
SUMMA AVSÄTTNINGAR		6 348	5 275
SKULDER			
Långfristiga skulder	22	34	4
Kortfristiga skulder	23	2 076	2 008
SUMMA SKULDER		2 110	2 012
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		10 361	9 334
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Ansvarsförbindelser			
Pensioner	24	4 433	4 363
Borgensåtaganden	25	1 075	960
Förvaltade stiftelser, marknadsvärde	26	586	527
Övriga ansvarsförbindelser	27	334	386

Kassaflödesanalys

(MNKR)	NOT	BOKSLUT 2024	BOKSLUT 2023
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
ÅRETS RESULTAT		-133	-253
Justering för ej likviditetspåverkande poster	28	432	422
Övriga likviditetspåverkande poster	29	1073	778
Poster som redovisas i annan sektion			
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital			
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		230	-4
Ökning/minskning förråd och varulager		-1	-9
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		68	28
KASSAFLÖDE FRÅN LÖPANDE VERKSAMHET		1669	963
INVESTERINGSVERKSAMHET			
Investering i materiella anläggningstillgångar		-644	-741
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		1	1
Förvärv av finansiella tillgångar		-6	-6
Avyttring av finansiella tillgångar		1	1
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHET		-649	-745
FINANSIERINGSVERKSAMHET			
Amortering av långfristiga skulder		-	-100
Ökning av långfristiga skulder		30	-
Erhållna investeringsbidrag		0	1
KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHET		30	-99
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		1051	119
Likvida medel, inkl placerade medel vid årets början		3 275	3 156
Likvida medel, inkl placerade medel vid årets slut.		4 326	3 275
FÖRÄNDRING		1051	119
NOT 28 JUSTERING FÖR EJ LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER		2024	2023
Avskrivningar		441	420
Utrangering		2	3
Realisationsvinst		0	-
Investeringsbidrag		0	-1
Årets förändring riskhanteringsfond		-7	-
Upplägg fin leasing tidigare år		-4	-
SUMMA JUSTERING EJ LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER		432	422
Not 29 Övriga likviditetspåverkande poster		2024	2023
Avsättningar för pensioner		1073	778
SUMMA ÖVRIGA LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER		1073	778

Noter (mnkr)

Noter till resultaträkningen

NOT 1 VERKSAMHETENS INTÄKTER	2024	2023
Patientavgifter, sjukvård	188	175
Patientavgifter, tandvård	88	81
Biljettintäkter trafiken	182	159
<i>Summa patientavgifter</i>	<i>459</i>	<i>416</i>
Försäljning av hälso- och sjukvård	465	751
Ersättn ambulanstransporter	54	47
Hälsoval	65	59
Försäljning av tandvård	41	40
Försäljning inom regional utveckling trafik	109	101
Försäljning inom regional utveckling utbildning	13	12
Försäljning av medicinska tjänster	156	156
Försäljning av andra tjänster	76	73
Försäljning av material o varor	48	51
Erhållna bidrag	604	785
Övriga intäkter	102	104
<i>Summa övrigt</i>	<i>1 733</i>	<i>2 179</i>
SUMMA VERKSAMHETENS INTÄKTER	2 192	2 595

NOT 2 VERKSAMHETENS KOSTNADER	2024	2023
Lönekostnader	4 575	4 439
Kostnadsersättningar	5	5
Sociala avgifter och löneskatt	1 688	1 612
Pensionskostnader	1 200	971
Övriga personalkostnader	57	73
<i>Summa personalkostnader</i>	<i>7 525</i>	<i>7 099</i>
Högspecialiserad sjukvård	785	819
Patienthotell	7	8
Länssjukvård	258	616
Primärvård	61	55
Hälsoval	417	349
Övrig sjukvård	3	3
Tandvårdstjänster	20	19
Kollektivtrafik	1 226	1 177
Inhyrd personal	190	261
Tolktjänster	25	27
Övriga verksamhetsanknutna tjänster	165	138
Läkemedel	1 360	1 327
Sjukvårdsartiklar och medicinskt material	408	400
Tekniska hjälpmedel för funktionshindrade	165	159
Livsmedel och övrigt material	66	74
Lämnade bidrag	294	309
Lokal och fastighetskostnader	245	252
Hyra av anläggningstillgångar	11	10
Energikostnader	73	68
Förbrukningsinventarier och -material	145	138
Reparation och underhåll	63	63
Transportmedel, transporter och frakter	70	100
Resekostnader	14	19
Information och PR	7	7
Representation, tele, riskkostnader, övriga tjänster	495	500
<i>Summa övriga kostnader</i>	<i>6 572</i>	<i>6 898</i>
SUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER EXKL RÄKENSKAPSREVISION	14 097	13 997

NOT 3 VARAV KOSTNADER FÖR RÄKENSKAPSREVISION	2024	2023
Externa kostnader för räkenskapsrevision (KMPG)	0,5	0,4
Revisorskollegiets samt revisionschefens kostnader för räkenskapsrevision	0,5	0,5
SUMMA RÄKENSKAPSREVISION	1	0,9
SUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER INKL RÄKENSKAPSREVISION	14 098	13 998

NOT 4 SKATTEINTÄKTER	2024	2023
Preliminära skatteintäkter	8 122	7 865
Slutavräkning innevarande år	32	132
Slutavräkning föregående år	-41	46
SUMMA SKATTEINTÄKTER	8 114	8 043

Preliminära skatteintäkter för 2024 beräknas genom att skatteunderlaget i länet för inkomståret 2022 uppräknas till 2024 års nivå med uppräkningsfaktorer för åren 2023 och 2024 samt multipliceras med skattesatsen för 2024, 11,64 kr.

Justeringspost för slutavräkning 2023 utgörs av differensen mellan prognosen som beräknades för 2023 och den definitiva slutavräkningen för samma år som regleras i januari 2025.

Prognos för avräkningslikvid för 2024 utgörs av differensen mellan de preliminära skatteintäkterna för 2024 och prognosen för de slutliga skatteintäkterna 2024. Prognosen beräknas på det slutliga taxeringsutfallet för 2023 uppräknat med den av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i december 2024 beräknade uppräkningsfaktorn. Reglering sker i januari 2026.

NOT 5 GENERELLA STATSBIIDRAG OCH UTJÄMNING	2024	2023
Inkomstutjämnin	1 888	1 806
Statsbidrag för läkemedel	1 143	1 045
Regleringsbidrag	210	123
Kostnadsutjämnin	694	666
Sektorsbidrag HoS 2024	271	0
SUMMA GENERELLA STATSBIIDRAG	4 206	3 640

NOT 6 FINANSIELLA INTÄKTER	2024	2023
Övriga reavinster inkl. återinvesterade rabattandelar	12	11
Övriga finansiella intäkter	37	25
<i>Orealiserade vinster på placerade pensionsmedel</i>	<i>387</i>	<i>293</i>
- globala aktier	297	171
- svenska aktier	19	38
- hedge	0	1
- räntefonder	71	83
SUMMA FINANSIELLA INTÄKTER EXKL. JÄMFÖRELSESTÖRANDE	436	329

NOT 7 FINANSIELLA KOSTNADER	2024	2023
Räntedel pensionskostnader	540	438
Övriga finansiella kostnader	2	3
Förlust vid avyttring av obligation	-	1
SUMMA FINANSIELLA KOSTNADER EXKL. JÄMFÖRELSESTÖRANDE	542	442

Noter till balansräkningen

NOT 8 IMMATERIELLA TILLGÅNGAR	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	103	103
UTGÅENDE ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN	103	103
Ingående avskrivningar och nedskrivningar	-102	-101
Årets avskrivningar	-1	-1
Årets nedskrivningar	-	0
UTGÅENDE ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR	-102	-102
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE IMMATERIELLA TILLGÅNGAR	1	1

NOT 9 BYGGNADER	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	5 983	5 182
Ingående anskaffningsvärde finansiell leasing byggnad	31	-
Flyttat från pågående	186	801
Utrangering	0	-
UTGÅENDE ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN	6 199	5 983
Ingående avskrivningar och nedskrivningar	-2 994	-2 802
Årets avskrivningar	-214	-192
Årets avskrivningar finansiell leasing	-3	-
UTGÅENDE ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR	-3 211	-2 994
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE BYGGNADER	2 988	2 989
genomsnittlig nyttjandeperiod byggnader	28	31

NOT 10 MARK	2024	2023
Ingående värde	45	45
Uträdning	2	-
UTGÅENDE VÄRDE	47	45
REDOVISAT VÄRDE VID ÅRETS SLUT BYGGNADER OCH MARK	3 035	3 034

NOT 11 MASKINER OCH INVENTARIER	2024	2023
Ingående anskaffningsvärde	2 985	2 882
Utrangering	-87	-114
Årets inköp	214	218
Årets försäljning	-1	-1
UTGÅENDE ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN	3 112	2 985
Ingående avskrivningar	-2 164	-2 047
Årets avskrivningar	-223	-228
Utrangeringar	84	111
Årets försäljning	0	0
UTGÅENDE ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR	-2 303	-2 164
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE MASKINER OCH INVENTARIER	810	822
genomsnittlig nyttjandeperiod maskiner o inventarier	14	14

NOT 12 KONST	2024	2023
Ingående värde	70	64
Årets inköp	5	6
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE	74	70
REDOVISAT VÄRDE VI ÅRETS SLUT FÖR MASKINER OCH INVENTARIER, KONST	884	891

NOT 13 PÅGÅENDE INVESTERINGAR	2024	2023
REGIONFASTIGHETER		
Ingående värde	552	845
Årets investeringar	425	508
Flyttat till aktiverade fastighetsinvesteringar	-186	-801
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE	791	552
ÖVRIGA PÅGÅENDE INVESTERINGAR		
Ingående värde	34	25
Årets investeringar	0	9
Omklassificerat	-34	-
SUMMA UTGÅENDE VÄRDE	0	34
SUMMA PÅGÅENDE INVESTERINGAR	791	586

NOT 14 FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	2024	2023
AKTIER OCH ANDELAR		
Dala Airport	9	9
Inera AB	0	0
Dalaflyget AB	0	0
Älvdalens utbildningscentrum	15	15
Kommuninvest	73	67
Andelspost i LÖF	41	41
Andelskapital svenskt ambulansflyg	0	0
Dalatrafik	23	23
Tåg i Bergslagen, TiB	1	1
Transitio	1	1
Birms AB, Birms KB, Samtrafiken	0	0
Film i Dalarna (fd Kommunernas hus)	12	12
Almi	0	0
LFF Läkemedelsförsäkring	0	0
Dalbyn Lindvallen	1	
SUMMA AKTIER OCH ANDELAR	176	170
LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR		
Lån KSA	18	19
SUMMA LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR	18	19
VÄRDEREGLERING AV AKTIER, ANDELAR & BOSTADSRÄTTER		
Kommunernas Hus nedskrivning av värde	-6	-6
REDOVISAT VÄRDE VID ÅRETS SLUT	188	183

NOT 15 FÖRRÅD	2024	2023
Tandvården	5	4
Hjälpmedel	35	34
Medicinsk teknik och IT	5	3
Läkemedelsförsörjning	19	27
Regionservice	6	1
REDOVISAT VÄRDE VID ÅRETS SLUT	70	69

NOT 16 FORDRINGAR	2024	2023
Kundfakturor	218	241
Statsbidragsfordringar	209	192
Moms	83	85
Övriga kortfristiga fordringar	18	61
Förutbetalda kostnader/upploopna intäkter	413	343
Skattefordringar	124	373
REDOVISAT VÄRDE VID ÅRETS SLUT	1065	1295

NOT 17 FINANSIELLA PLACERINGAR OCH LIKVIDA MEDEL	2024	2024	2024	2023	2023	2023
<i>Pensionsportfölj</i>	<i>Anskaffningsvärde</i>	<i>Marknadsvärde</i>	<i>Orealiserat</i>	<i>Anskaffningsvärde</i>	<i>Marknadsvärde</i>	<i>Orealiserat</i>
<i>Aktier</i>						
Svenska	178	300	122	177	279	102
Globala	861	1585	724	854	1282	428
SUMMA AKTIER	1039	1885	846	1031	1561	530
Räntefonder	1 400	1 514	114	1 396	1 439	43
SUMMA RÄNTEBÄRANDE	1 400	1 514	114	1 396	1 439	43
Hedgefonder	0	0	0	0	0	0
SUMMA ALTERNATIVA	0	0	0	0	0	0
SUMMA KORTFRISTIGA PLACERINGAR	2 439	3 399	960	2 427	3 000	573

Vid värdering av pensionsmedelsportföljen tillämpas kollektiv värdering, eftersom syftet med att placera i olika instrument är att uppnå en riskspridning.

POLICY

<i>Tillgångsslag i procent av den totala portföljens marknadsvärde</i>	<i>Min</i>	<i>Normal</i>	<i>Max</i>
Aktier	20	50	70
Räntebärande	20	30	80
Alternativa	0	20	40

NOT 18 KASSA, BANK	2024	2023
Bank	927	275
Regionen har en checkkredit på 400 mnkr som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.		

NOT 19 EGET KAPITAL	2024	2023
Ingående eget kapital	2 047	2 300
-Varav reservering av medel till resultatutjämningsreserv	157	703
Årets resultat	-133	-253
-Varav användning av medel från resultatutjämningsreserv	-157	-546
Årets förändring riskhanteringsfond	-7	
Upplägg finansiell leasing tidigare år	-4	
Utgående eget kapital	1 903	2 047
<i>varav</i>		
Riskhanteringsfond	0	7
Hälsoval	36	36
Folktandvården	1	1
Hjälpmedelsnämnden Dalarna	4	4

NOT 20 PENSIONSAVSÄTTNING	2024	2023
Pensionsskulden är beräknad av KPA enligt den beräkningsmodell, RIPS2I, som tagits fram av SKL		
AVSÄTTNINGAR TILL PENSIONER		
Ingående avsättning	5 275	4 497
Pensionsutbetalningar	-123	-105
Nyintjänade pensioner FÅP inkl. ÖK-SAP	544	377
Intjänad förtroendevald	8	
Intjänad PA-KL	0	4
Nya efterlevandepensioner	3	3
Ränte- och basbeloppsuppräkringar	435	353
Förändring av löneskatt	209	152
Övrigt	-4	-6
Utgående avsättning	6 348	5 275
AKTUALISERINGSGRAD	0,98	0,98
<i>Specifikation-Avsatt till pensioner</i>		
<i>Avgiftsbestämd ålderspension/individuell del 1998-1999</i>	166	161
Pensionsbehållning OPF-KL	11	-
Förmånsbestämd ålderspension (FÅP)	4 837	3 993
Pension till efterlevande	11	10
Försäkringspremie för pension enl. pensionsavtalet PA-KL		
och äldre pensionsavtal	76	68
Visstidspensioner	1	0
OPF-KL förtroendevalda	0	8
Förtroendevaldas ålderspension PBF	0	6
Övrigt	7	-
SUMMA PENSIONER	5 109	4 245
Löneskatt	1 239	1 030
SUMMA AVSATT TILL PENSIONER	6 348	5 275
Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper. Utöver avsättningarna finns också en kortfristig skuld för avgiftsbestämd ålderspension (tidigare individuell del) till de anställda, vilken framgår av not 23.		
*Antal personer med särskild avtalspension och visstidspension		
Politiker	0	1
Tjänstemän	0	0

NOT 21 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR	2024	2023
Stipendium Musikkonservatoriet	0	0

NOT 22 LÅNGFRISTIGA SKULDER	2024	2023
Investeringsbidrag	2	2
Förvaltade gåvor	0	2
Finansiell leasing	32	
SUMMA LÅNGFRISTIGA SKULDER	34	4

NOT 23 KORTFRISTIGA SKULDER	2024	2023
Leverantörsskulder	874	872
Moms och punktskatter	1	-3
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	254	216
Komp	49	47
Löner för december	51	47
Semester- o uppehållslöner	280	270
Upplupna sociala avgifter o löneskatt	207	208
Pensionsavsättning individuell del	204	191
Övriga kortfristiga skulder	42	38
Upplupna kostnader förutbetalda intäkter	114	122
SUMMA KORTFRISTIGA SKULDER	2 076	2 008

NOT 24 ANSVARSFÖRBINDELSER PENSIONER	2024	2023
Ingående avsättning KPA	3 510	3 443
Avsättning Skandikon	0	0
Pensionsutbetalningar inkl skandikon	-275	-252
Ränte- och basbeloppsuppräkringar	274	280
Aktualisering	0	0
Övrig post	57	39
SUMMA PENSIONS FÖRPLIKTELSE	3 567	3 510
Löneskatt	865	852
UTGÅENDE ANSVARSFÖRBINDELSE	4 432	4 362
ANSVARSFÖRBINDELSE FÖRTROENDEVALDAS VISSTIDSPENSIONER		
Beloppet utgör en övre gräns om samtliga visstidsavtal skulle falla ut med pension från och med den tidpunkt då nuvarande individuella avtal löper ut 2014. I regionen finns för närvarande 1 förtroendevalda som har visstidsförordnande med rätt till visstidspension.		
Visstidspensioner	1	1
Löneskatt	0	0
SUMMA FÖRTROENDEVALDAS VISSTIDSPENSIONER	1	1
Summa utgående ansvarsförbindelser pensioner	4 433	4 363

NOT 25 BORGENSÅTAGANDEN		2024	2023
BORGENSÅTAGANDEN			
<i>AB Transito</i> , (LF § 149/00), (LF § 68/18), (LF §25/18), (RF §13/21), (RF § 48/21), (RF §78/22), (RF §88/24)			
Regionen har gått i borgen för Transito för 8 000 mnkr, samt 8 mnkr, samt 8 mnkr, samt 206,5mnkr, samt 91mnkr, samt 11mnkr, samt 17mnkr. Borgensåtagande per 2024-12-31 är 365mnkr.		365	356
<i>Dala Airport AB</i> (RF22/00120) Regionen har beviljat solidarisk kommunal proprieborgen på 15 mnkr. Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande		13	7
<i>Dalaflyget AB</i> (LF §63/17) Region Dalarna tecknar generell solidarisk borgen om 10 mnkr. Borgen är utnyttjad per 31 december enligt följande		1	1
<i>Kommuninvest</i> Region Dalarna har i april 2011 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 286 regioner och kommuner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Dalarnas ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kronor. Regionens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 596 106 753 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 590 641 642 kronor. Notera att det solidariska borgensåtagandet innebär ett totalansvar för verksamheten.		696	596
SUMMA BORGENSÅTAGANDEN		1 075	960

NOT 26 FÖRVALTADE STIFTELSE		MARKNADSVÄRDE 2024	MARKNADSVÄRDE 2023
STIFTELSEPORTFÖLJ ,	POLICY		
- Aktier	40% - 70%	378	342
- Räntor inkl. alternativa placeringar	30% - 60%	188	165
- Likvida medel		18	18
SUMMA		584	525
August W Danielssons stiftelse		2	2
SUMMA STIFTELSE		586	527

NOT 27 ÖVRIGA ANSVARSFÖRBINDELSER	2024	2023
LÖF		
Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF). Delägarna svarar som juridiska personer var för sig för bolagets förbindelser, envar till ett belopp motsvarande 10 gånger den premie han har haft att erlägga under det år förlusten uppkommit.	334	377
LEASINGAVTAL		
Alla leasingavtal redovisas som operationella. Se kommentar under avsnittet Redovisningsprinciper.		
OPERATIONELL LEASING		
Årets betalda leasingavgifter	37	40
-varav fordonsleasing	25	31
<i>Kommande leasingavgifter</i>		
< 1 år		18
1 - 5 år		29
> 5 år		0
GARANTIHYPOR		
Årets betalda garantihypor	2	4
Framtida årliga förfallobelopp		
- inom ett år	0	2
- senare än ett år men inom fem år	0	0
- efter fem år och framåt, senast 2025	0	0
SUMMA GARANTIHYPOR	0	2
HYRESGARANTIER		
Hyresgarantier sjukhem Leksand, Hedemora, Lima		
- år 2016	0	0
- år 2017	0	1
- år 2018 - 2021	0	6
SUMMA HYRESGARANTIER	0	7
SUMMA ÖVRIGA ANSVARSFÖRBINDELSER	334	386

Noter till kassaflödesanalysen

NOT 28 JUSTERING FÖR EJ LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER	2024	2023
Avskrivningar	441	420
Utrangering	2	3
Realisationsvinst	0	-
Investeringsbidrag	0	-1
Årets förändring riskhanteringsfond	-7	-
Upplägg fin leasing tidigare år	-4	-
SUMMA JUSTERING EJ LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER	432	422

NOT 29 ÖVRIGA LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER	2024	2023
Avsättningar för pensioner	1073	778
SUMMA ÖVRIGA LIKVIDITETSPÅVERKANDE POSTER	1073	778

Redovisningsprinciper

Från och med 2019 regleras den kommunala redovisningen av Kommunal bokförings- och redovisningslag (LKBR). Därutöver lämnar Rådet för kommunalredovisning (RKR) rekommendationer för kommunsektorns redovisning. Vid övergången till den nya lagstiftningen förändrades redovisningsprinciperna i och med att placeringsmedel värderas till verkligt värde på balansdagen.

Regionen följer generellt Rådet för kommunal redovisning (RKR) utgivna rekommendationer. I de fall regionen avviker från rekommendationerna anges detta samt skäl för avvikelsen.

Regionen iakttar de grundläggande redovisningsprinciper som anges i LKBR 4§.

Inget byte av redovisningsprinciper har skett under 2024. Rättelse av fel har skett i samband med klassificering av finansiell leasing.

Periodisering

Periodisering används för att ge en rättvisande bild av regionens resultat och finansiella ställning för den aktuella perioden. Det innebär att utgifter kostnadsförts det år då förbrukning skett och inkomster intäktsförts det år som intäkten genererats. Regionen har ingen fastställd beredningsgräns för periodisering.

Skuld till personalen

Regionens skuld till personalen; semesterlön, övertid, jour och beredskap samt lön för december som utbetalas i januari 2025 redovisas i löneläget per 31 december som kortfristiga skulder.

Redovisning av skatteintäkter

Region Dalarna följer Rådet för kommunal redovisning rekommendation nr 2 (R2 Intäkter) om redovisning av skatteintäkter.

Enligt rekommendationen ska den prognos på skatteavräkningen som Sveriges Kommuner och Regioner publicerar i december under räkenskapsåret användas vid beräkning och periodisering av årets skatteintäkt.

Regionen har i enlighet med rekommendationen använt den prognos på skatteavräkningen som SKR publicerade i december 2023. Differensen mellan den slutliga taxeringen 2023 avseende 2022 års inkomster och den redovisade skatteintäkten i bokslutet 2022, har redovisats som justeringspost.

Pensioner

Enligt LKBR (5 kap, 4§) ska pensionsskulden redovisas enligt blandmodellen, vilket innebär att pensioner som intjänats före 1998 inte tas upp som skuld eller avsättning i balansräkningen utan redovisas som en ansvarsförbindelse. Utbetalningar av pensioner som intjänats före 1998 redovisas som kostnader i resultaträkningen. Pensionsförmåner intjänade från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen under avsättningar. Den årliga förändringen av pensionsavsättningen redovisas bland verksamhetens kostnader i resultaträkningen.

I pensionsskulden ingår ålderspension och livränta för berörda förtroendevalda enligt särskild beräkning av KPA. Där ingår också skuld som beräknas enligt de nya bestämmelserna kring OPF-KL.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar enligt RKR R10. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse.

I enlighet med gällande rekommendation redovisas särskild löneskatt, 24,26 procent, på pensionskostnaderna.

Beräkning av pensionsskulden har gjorts enligt SKR:s fastställda regelverk för RIPS.

Leasing

Finansiell leasing skall enligt RKR:s rekommendation 5 (R5 Leasing) redovisas som anläggningstillgång och skulden till leasegivaren redovisas i balansräkningen.

Regionen har påbörjat genomgången av befintliga leasingavtal, men är inte klara. Av de klassificerade avtalen är det två av fem som klassificerats som finansiell leasing. De är bokförda som finansiell leasing under 2024. Genomgången fortsätter under 2025.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar upptas till anskaffningsvärdet med tillägg för värdehöjande investeringar och avdrag för eventuella investeringsbidrag och ackumulerade avskrivningar. För att klassificeras som anläggningstillgång ska tillgången enligt huvudregeln ha en nyttjandeperiod på minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp eller när det gäller immateriella tillgångar, ett anskaffningsvärde på minst 20 prisbasbelopp.

Sedan 2022 har en intern rutin inneburit att regionstyrelsens utvecklingsmedel finansierar utvecklingsinitiativ inom it.

Den beräknade nyttjandetiden utgör grunden för bedömning av avskrivningstidens längd. Planenliga avskrivningar görs från den tidpunkt anläggningstillgången tas i bruk. Komponentavskrivning används för investeringar i byggnader samt andra väsentliga anläggningar i enlighet med RKR 4 (R4 Materiella anläggningstillgångar). Detta innebär att fastighetsinvesteringar delas upp i ett antal komponenter med olika avskrivningstider. Sedan 2002 har differentierade avskrivningar använts för fastighetsinvesteringar. För andra väsentliga investeringar har komponentavskrivning tillämpats sedan 2016.

Avskrivningstider per anläggningstyp

ANLÄGGNINGSTYP	AVSKRIVNINGSTID
Pågående investeringar (PA99)	Ingen avskrivning
Immateriella tillgångar (IMxx)	3 år, 5 år
Med byggnader som tillgång (MTxx)	3 år, 5 år, 7 år
Byggnader (BYxx)	3 år, 4 år, 5 år, 7 år, 10 år, 15 år, 20 år, 30 år, 40 år, 60 år
Energiinvesteringar (ENxx)	3 år, 4 år, 5 år, 7 år, 10 år, 15 år, 20 år, 25 år, 30 år, 40 år
Mark (MA99)	Ingen avskrivning
IT-utrustningar (ITxx)	3 år, 4 år, 5 år, 7 år, 10 år
Medicintekniska produkter	3 år, 5 år, 7 år, 10 år
Bilar och andra transportmedel (TRxx)	3 år, 4 år, 5 år, 7 år, 10 år, 12 år, 20 år
Finansiell leasing (FL99)	Ingen avskrivning
Inventarier och maskiner (MIxx)	3 år, 5 år

Tabell 33: Avskrivningstider per anläggningstyp

Värdering av placeringsmedel

Regionens pensionsmedelsportfölj klassificeras som finansiell omsättningstillgång, från och med 2019 sker värdering till verkligt värde i enlighet med 7 kap 6 och 7§§ LKBR.

Sammanställd redovisning

Regionen omfattas inte av kraven på sammanställd redovisning. Vid förvärvet av AB Dalatrafik omfattades Region Dalarna omsättningsmässigt av kraven på sammanställd redovisning enligt RKR 8.2 men bolaget har inte längre någon sådan omsättning. Enligt rekommendationen kan företag som förvärvats i syfte att avyttras undantas.

Uppgifter om koncernåtaganden samt koncernföretagens och -stiftelsernas ekonomi redovisas i förvaltningsberättelsen under avsnittet "Bolag, stiftelser, kommunalförbund, gemensamma nämnder, övriga åtaganden".

Särredovisning

Särredovisningen av tandvårdsförvaltningens uppdrag för räkenskapsåret 2024 redovisas i

tandvårdsnämnden. Därefter finns handlingarna tillgängliga på Tandvårdsförvaltningen.

FoU-medel

Forsknings- och utvecklingsmedel inom hälso- och sjukvården innebär i de flesta fall fleråriga studier, till exempel läkemedelsstudier där kostnaderna uppstår löpande och intäkter mer oregelbundet under och efter studien. Sådana medel hanteras internt via finansförvaltningen och återfinns inte i balansräkningen.

Internredovisningsprinciper

Driftredovisningens intäkter och kostnader ska spegla respektive nämnds och förvaltnings ekonomiska relationer till sin omvärld. Regionen har därför en utbredd interndeckning av bland annat lokalkostnader, administrativa service-tjänster, transporter, it-kostnader och kost. Personalkostnader i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt kalkyleras schablonmässigt och även kapitalkostnader i form av avskrivningar och ränta på bundet kapital.

Drift- och investeringsredovisning

Driftredovisning

STYRELSE/NÄMND	DRIFTREDOVISNING (MNKR)		INTÄKTER		KOSTNADER		AVSKRIVNINGAR		NETTOKOSTNADER	
	UTFALL 2024	UTFALL 2023 L	UTFALL 2024	UTFALL 2023	UTFALL 2024	UTFALL 2022	UTFALL 2024	BUDGET 2024	BUDGET AVVIKELSE	UTFALL 2023
Regionstyrelsen										
Finansförvaltning	668	538	-1 380	-1 274			-711	-958	246	-736
Regionstyrelsens förvaltning, vårdval	234	200	-2 172	-2 036			-1 938	-1 926	-12	-1 836
Regionstyrelsens förvaltning, övrigt	557	543	-929	-1 011			-371	-378	6	-468
Fastighetsförvaltning	698	660	-685	-594			13	0	13	67
Hälso- och sjukvårdsnämnd									0	
Hälso- och sjukvård	2 868	3 153	-10 550	-10 728			-7 682	-7 463	-218	-7 574
Hörsel och syn Region Dalarna	16	18	-93	-95			-77	-73	-4	-76
Servicenämnd	490	450	-481	-478			8	0	8	-28
Servicenämnden, avkastningskrav							0	15	-15	0
Kultur och bildningsnämnd	123	124	-309	-304			-186	-189	3	-180
Tandvårdsnämnd	282	269	-412	-406			-130	-130	0	-137
Tandvårdsnämnd, avkastningskrav							0	13	-13	0
Kollektivtrafiknämnd	447	539	-1 380	-1 328			-934	-826	-108	-789
Patientnämnd	0	1	-8	-7			-8	-8	0	-7
Revision	0	0	-6	-7			-6	-7	0	-7
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	190	190	-196	-197			-5	-5	0	-6
Regional utvecklingsnämnd	22	26	-68	-67			-46	-46	0	0
										-42
Justering av poster som inte ingår i "Verksamhetens intäkter" och "Verksamhetens kostnader" i resultaträkningen.	-4 402	-4 117	4 570	4 534			-272		-272	
Justering finansiella poster										-4
Avskrivningar i resultaträkningen					-441	-420				
SUMMA ENLIGT RESULTATRÄKNING	2 192	2 595	-14 098	-13 998	-441	-420	-12 347	-11 981	-365	-11 823

DRIFTREDOVISNING HÄLSO- OCH SJUKVÅRD (MNKR)							
DIVISION	INTÄKTER		KOSTNADER		NETTOKOSTNADER		
	UTFALL 2024	UTFALL 2023	UTFALL 2024	UTFALL 2023	BUDGET 2024	BUDGET- AVVIKELSE	UTFALL 2023
Medicin	208	354	-2 917	-3 319	-2 610	-99	-2 965
Kirurgi	243	314	-2 571	-2 933	-2 139	-189	-2 620
Psykiatri	251	293	-1 044	-1 076	-806	13	-783
Primärvård	1 682	1 604	-1 936	-1 829	-159	-95	-224
HS gemensamt	480	537	-1 362	-999	-1 032	150	-462
Medicinsk service	677	649	-1 393	-1 170	-717	1	-521
Justering av förvaltningsinterna poster och poster som ej ingår i verksamhetens intäkter	-673	-598	673	598			
SUMMA	2 868	3 153	-10 550	-10 728	-7 463	-218	-7 574

Verksamheternas ekonomi

Verksamheternas nettokostnader är 365 mnkr högre än budgeterat, vilket delvis förklaras av del av tidigare riktade statsbidrag försvunnit och ersatts av ett generellt sektorsbidrag som inte redovisas som verksamhetsintäkt. Totalt uppgick sektorsbidraget till 272 mnkr. Resterande del av nettokostnadsökningen jämfört med budget förklaras framför allt av att kostnader ökat mer än förväntat, varav pensionskostnader står för cirka 100 mnkr av avvikelsen. Förväntad brutokostnadsminskning i framförallt Hälso- och sjukvårdsnämnd har inte infriats, även om effektiviseringsarbetet har haft effekt och förhindrat ytterligare nettokostnadsavvikelse.

För mer information om verksamheterna, se *Bi-laga 4, verksamhetsberättelser och mål nämnder*.

Finansförvaltning

Finansförvaltningens drift redovisade ett överskott på 246 mnkr för 2024, huvudsakligen på grund av outnyttjade medel för strukturutjämnning och reserver. Pensionskostnaderna var högre än förväntat, främst på grund av högre kostnader för pensionsavtalet AKAP-KL och högre avsättning till skuld är förväntat.

Utfallet för riktade statsbidrag var 363 mnkr,

vilket var lägre än budgeten på 442 mnkr. En del tidigare riktade statsbidrag, framför allt den så kallade professionsmiljarden ersattes av ett generellt sektorsbidrag.

Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 365 mnkr jämfört med föregående år. De finansiella posterna visade en positiv avvikelse mot budget med 429 mnkr, huvudsakligen på grund av orealiserade vinster på placerade medel.

Regionstyrelsens förvaltning

Årets resultat är ett underskott på totalt -5,6 mnkr, vilket är en förbättring från den tidigare prognosen på -27,0 mnkr. Förbättringen beror delvis på statsbidrag för BUP på 20 mnkr, avseende förbättrad tillgänglighet.

Vårdval Primärvård visade ett underskott på -1,5 mnkr på grund av hög kostnadsutveckling för förmånsläkemedel. Vårdval BUP visade ett underskott på -18 mnkr trots erhållna statliga medel, vilket beror på att de privata vårdgivarna ökat sin produktion mer än förväntat.

MIT visade ett underskott på -18 mnkr, vilket är en förbättring jämfört med tidigare år tack vare en ny debiteringsmodell och aktiva åtgärder för ekonomi i balans.

Hälso- och sjukvårdsnämnd

Hälso- och sjukvården

Resultatet för Hälso- och sjukvårdsförvaltningen är ett underskott på 218 mnkr, budgeterat resultat var noll.

Nettokostnadsutvecklingen i hälso- och sjukvården var 0,4 procent medan bruttokostnaderna ökade 0,6 procent jämfört med föregående år. I budget 2024 förväntades nettokostnaderna minska med -2,4 procent efter den kraftiga kostnadsutvecklingen 2023 som var ett resultat av historiskt hög inflation. Ingående obalanser påverkar resultatet i hög utsträckning, och även om arbetet med att uppnå ekonomi i balans inom ramen för En hållbar framtid i Region Dalarna gett viss effekt så når förvaltningen inte ända fram. Totalt minskar kostnaderna för hyrbemanning, läkemedel, sjukresor, köpt vård och övriga personalkostnader med 215 mnkr jämfört med 2023. Lönekostnader exklusive sociala avgifter ökade med 3,4 procent jämför med föregående år.

Pensionskostnaderna fortsatte att öka 2024 med 16 mnkr, att jämföra med föregående års ökning som blev 175 mnkr.

För mer information om hyrpersonal se avsnitt Personal.

Hörsel och syn Region Dalarna

Resultatet för 2024 är -3,5 mnkr, vilket främst beror på minskade patientintäkter och färre tolkuppdrag, och ökade kostnader för inköpta tolkuppdrag och hjälpmedel. Trots ökad budget för sjukresor översteg kostnaderna budget med 0,2 mnkr. Personalkostnaderna blev dock lägre än budgeterat på grund av sjukfrånvaro och vakanshållningar.

Förvaltningen har också avvaktat med vissa investeringar, vilket resulterade i att inte hela investeringsbudgeten nyttjades för 2024.

Fastighetsnämnd

Regionfastigheter uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat på +12,8 mnkr för 2024. Intäkterna har ökat med 37 mnkr jämfört med 2023 och ligger 23 mnkr över budget. Hyresintäkterna har ökat med 43 mnkr från föregående år. Avveckling av riskhanteringsfond bidrar med 4,7 mnkr och statsbidrag för driftsäkerhet om 3,6 mnkr inkom i slutet av året.

Kostnaderna har ökat med ca 92 mnkr mellan 2023 och 2024, varav 45,5 mnkr beror på ökade internräntekostnader.

Investeringarna under året har varit lägre än planerat, med en investeringsnivå på 426,5 mnkr jämfört med budgeterade 635 mnkr. Detta beror främst på uppskjutna, avbrutna och omprioriterade projekt.

Servicenämnd

Resultatet för 2024 är ett överskott på 8,4 mnkr, att jämföra med det budgeterade avkastningskravet om +14,8 mnkr. De främsta anledningarna till avvikelsen är lägre intäkter än budgeterat, totalt cirka -21,6 miljoner kronor. Detta beror bland annat på implementeringen av det nya måltidssystemet och låg efterfrågan inom lokalvård, fastighetsdrift, bilpool och boende. Kostnaderna avviker positivt med 15,2 miljoner kronor, främst på grund av personalkostnader; anpassningen av Vårdnära service och restriktivitet med att återbesätta tjänster och ta in vikarier vid frånvaro har bidragit till avvikelsen.

Kultur och bildningsnämnd

Resultatet för Kultur och bildningsnämnden är ett överskott på +3,1 mnkr. Orsaken är främst lägre personalkostnader inom Folkhögskolor, Musikkonservatoriet och Länsbibliotek samt lägre kostnader för bidrag till bland annat politiska ungdomsförbund och handikapporganisationer på grund av minskat antal ansökningar.

Tandvårdsnämnd

Resultatet för tandvårdsnämnden är ett underskott på -0,4 mnkr att jämföra med ett budgeterat avkastningskrav om 12,8 mnkr. Orsaken till

avvikelsen är delvis brist på behandlade personal vilket gör att produktion av intäktsfinansierad vuxentandvård inte kommer upp i förväntad nivå. En annan orsak är ökade kostnader för specialisttandvården kopplat till ett utökat uppdrag.

Kollektivtrafiknämnd

Resultatet för kollektivtrafiknämnden är ett underskott om -107,6 mnkr. Den ansträngda ekonomin är ett resultat av ekonomiska obalanser som funnits flera år, framför allt kopplat till avtalsindex för trafik kostnader. Externa intäkter har emellertid ökat med totalt 24 mnkr jämfört med föregående år, men når ändå inte upp till budgeterad nivå. Indexkostnaderna har börjat falla tillbaka under året som ett resultat av förändrad inblandning av HVO i bränslet, samt minskad indexpåverkan för räntor.

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna

Förvaltningens resultat för 2024 är +14,2 mnkr vilket är ca 3,5 mnkr bättre än budget. I resultatet är det budgeterade överskottet på 10,7 mnkr utifrån handlingsplanen för En hållbar

framtid inkluderat. Överskottet betalas tillbaka till region (5,8 mnkr) och kommuner (8,3 mnkr) vid årsbokslutet. Lönekostnaderna är 8,0 mnkr lägre än budget, vilket till största delen beror på vakanser samt neddragning av 1 tjänst. Efterfrågan på förvaltningens hjälpmedel och tjänster har under året varit lägre än beräknat. Detta har lett till att intäkterna för sålda tjänster ligger 5,5 mnkr lägre än budgeterat, minskade hjälpmedelskostnader med ca 0,9 mnkr samt minskade kapitalkostnader med 2,2 mnkr.

Regional utvecklingsnämnd

Resultatet för Regionala utvecklingsnämnden är ett överskott om +0,2 mnkr, vilket beror på något lägre personalkostnader på grund av långtids-sjukskrivning samt återhållsamhet gällande externa tjänster och övriga kostnader.

Investeringsredovisning

INVESTERINGSREDOVISNING	UTGIFTER SEDAN PROJEKTETS START			VARAV: ÅRETS INVESTERINGAR		
FÄRDIGSTÄLLDA INVESTERINGAR	BESLUT	ACK UTFALL	AVVIKELSE	BUDGET	UTFALL	AVVIKELSE
Fastighetsinvesteringar	1 002	186	816	106	37	69
IT-investeringar	80	38	42	80	38	42
varav 93002 IT-arbetsplats	17	18	-1	17	18	-1
varav D8612 Sekundärlagring	4	6	-2	6	6	0
varav D8613 Bladservrar & ram minnen	6	4	2	4	4	0
Hälso- och sjukvård	122	119	3	122	119	3
varav hörsel och syn Region Dalarna	2	1	1	2	1	1
Tandvård	6	13	-7	6	13	-7
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	43	33	10	43	33	10
Regionservice	12	9	4	12	9	4
Kultur- och bildning	7	6	2	7	6	2
varav konstnärlig utsmyckning	5	5	0	5	5	-1
Regionstyrelsens förvaltning*	4	1	3	4	1	3
Kollektivtrafik	2	0	2	2	0	2
SUMMA FÄRDIGSTÄLLDA INVESTERINGAR	1 278	404	874	382	254	127
PÅGÅENDE INVESTERINGAR**	BESLUT	ACK UTFALL	AVVIKELSE	BUDGET	UTFALL	AVVIKELSE
Fastighetsinvesteringar	4 970	791	4 179	529	390	139
varav: Falu las M2 utbygg ställverk	80	11	69	0	7	-7
varav: Falu las IVA & Röntgen 2025	700	474	226	205	250	-45
varav: Elektrifiering E1 Borlänge	105	12	93	70	12	58
varav: Elektrifiering E1 Falun	95	14	81	63	14	49
varav: Mora las, elkraft försörjning	120	148	-28	18	23	-5
varav: Mora las, IVA & Operation	850	11	839	6	3	3
varav: Mora las, Ny kylcentral	160	28	132	17	18	-1
SUMMA PÅGÅENDE INVESTERINGAR	4 970	791	4 179	529	390	139
TOTALSUMMA INVESTERINGAR	6 248	1 195	5 053	911	644	266

* Regionstyrelsens förvaltning exkl. enheten för medicinsk teknik och IT som ingår i IT-investeringar

** Investering FVIS har under 2024 omklassificerats och är ej längre en pågående investering.

Under 2024 uppgick investeringsutgifterna i regionen till 644 mnkr vilket motsvarar en genomförandegrad om 71 procent av budget. Per 31 juli, delårsrapporten, uppgick utfallet till 328 mnkr vilket motsvarar cirka 36 procent av årsbudge-

ten. De största avvikelserna mellan budget och utfall återfinns inom regionstyrelsens förvaltning i form av fastighetsinvesteringar och IT-investeringar samt inom gemensam nämnd hjälpmedel Dalarna. Fastighetsinvesteringarna avviker

positivt mot budget med 208 mnkr och IT-investeringar avviker positivt med 42 mnkr. Gemensam nämnd hjälpmedel Dalarna avviker positivt mot budget med 10 mnkr. Avvikelse fastighetsinvesteringar förklaras framför allt av att projekt stoppats, ändrat inriktning eller skjutsits fram. Bland annat har projekten IVA röntgen hus 09 Falu lasarett samt elektrifiering av kollektivtrafikens bussdepåer etapp 1 justerats för år 2024. Avvikelse IT-investeringar förklaras främst av restriktivitet på grund av det ekonomiska läget samt begränsade personella resurser. Avvikelse gemensam nämnd hjälpmedel Dalarna förklaras främst av resursbrist på förskrivande enheter, ökad kostnadsmedvetenhet mot bakgrund av det ekonomiska läget i Regionen och kommunerna samt att fler hjälpmedel har rekonditionerats vilket inneburit färre nyinköp.

Not till drift- och investeringsredovisning

Upplysning om tillämpade internredovisningsprinciper

Driftredovisningen innehåller, till skillnad från resultaträkningen, även regioninterna poster. Det innebär att interna transaktioner, såsom köp och försäljning mellan nämnder och verksamheter ingår i driftredovisningen. Undantaget är fördelningen av regionbidraget till nämnderna/förvaltningarna från finansförvaltningen som inte ingår i driftredovisningen.

Omvänt finns det poster i resultaträkningen som inte ingår i driftredovisningen. Dessa är:

- Skatteintäkter
 - Generella statsbidrag och utjämning
 - Finansiella intäkter och kostnader
- Intäkter och kostnader som fördelas med interndebitering:
- Hälsovalsersättning, Hälsovalsenheten, Central förvaltning fördelar intäkter till division Primärvård, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen enligt hälsovalsavtalet.
 - Riktade statsbidrag, rekvireras av verksam-

heten från Finansförvaltningen.

- Hyreskostnader, debiteras av Regionfastigheter.
- Servicekostnader, debiteras av Regionservice:
 - Kost – patientmåltider café/butik och restaurangverksamhet
 - Lokalvård främst anpassat för komplexa verksamheter inom hälso- och sjukvården
 - Transporter i form av transport- och vaktmästeritjänster, yttre skötsel m.m.
 - Fastighetsdrift – drift och underhåll av fastigheterna
 - Boende – tillfälligt boende för personal och elever
 - Fredriksbergstvädden – försörjer Region Dalarna med textilier och ren tvätt
- Kostnader för IT, debiteras av Medicinsk teknik och IT på Central förvaltning.
- Sjukresor, debiteras av Kollektivtrafikförvaltningen till främst Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.
- Hjälpmedelskostnader, hyra och kostnader debiteras av Hjälpmedel Dalarna.

Poster som kalkylmässigt simuleras i driftredovisningen är:

- Personalomkostnader, i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt. Dessa kalkyleras schablonmässigt till att uppgå till 45,22 procent av lönekostnaden.
- Kapitalkostnader, i form av avskrivningar och ränta på bundet kapital. Kapitalkostnaderna beräknas enligt rak nominell metod, vilket innebär att kostnaden består av linjär avskrivning på anläggningstillgångarnas avskrivningsbara värde och ränta på tillgångarnas bokförda restvärde.

Region Dalarna följer förslaget från SKL avseende internränta för beräkning av kapitalkostnader (undantaget fastigheter) för aktiverade investeringar. Den föreslagna internräntan återspeglar sektorns genomsnittliga lånekostnad. Internräntan år 2024 var satt till 2,5 procent.

För information om avskrivningstider: se Redovisningsprinciper.

Drift- och investeringsredovisningens samband med resultaträkningen och kassaflödesanalysens poster

- Summan av kolumnerna i driftredovisningen motsvarar följande rader i resultaträkningen.
- Summan av kolumnen "Varav: årets investeringar"/"Utfall" överensstämmer med raden "Investeringsverksamhet"/"Investeringar" i kassaflödesanalysen.

KOLUMN I DRIFTREDOVISNING	RAD I RESULTATRÄKNING
INTÄKTER	Verksamhetens intäkter
KOSTNADER	Verksamhetens kostnader
AVSKRIVNINGAR	Avskrivningar
NETTOKOSTNADER	Verksamhetens nettokostnad

Sammanställd av

Per Jonsson, Budgetcontroller
Sara Sundell, Teamledare och redovisningsekonom
Emelie Rapp, Redovisningsekonom
Yuval Chulati, Budgetchef
Jonas Trulsson, Budgetcontroller
William Westerlund, Budgetcontroller

Med betydande bidrag från

Emil Sivander, Finanschef
Peter Möller, Samhällsanalytiker Regional utvecklingsförvaltning
Niklas Hermansson, personalenheten
Helena De La Cour, Chef Avdelning för Kunskapsstyrning
Henrik Sundell, Controller verksamhetsnära ekonomistöd
Anna Meijer, Verksamhetsstrateg
Förvaltningschefer med stödfunktioner
m.fl.

Figur- och tabellförteckning

Figur 1: Region Dalarnas politiska organisation	8
Figur 2: Intäkter 2024	29
Figur 3: Kostnader 2024	31
Tabell 1: Översikt över verksamhetens utveckling 2020-2024	7
Tabell 2: Befolkningsförändring i Dalarna 2024-2034	10
Tabell 3: Risker	14
Tabell 4: Finansiell risk	14
Tabell 5: Handlingsplan ekonomi i balans	17
Tabell 6: Resultat av granskade processer/moment	20
Tabell 7: Bedömning måluppfyllelse	23
Tabell 8: Nyckeltal	25
Tabell 9: Hälso- och sjukvården per uppdrag	27
Tabell 10: Finansiella mål och nyckeltal	28
Tabell 11: Hälso- och sjukvården per uppdrag	28
Tabell 12: Bruttokostnadsökningstakt exklusive pensioner, sociala avgifter, interna räntor och vidarefakturerings i Hälso- och sjukvård	29
Tabell 13: Riktade statsbidrag enligt överenskommelser	30
Tabell 14: Sambandet mellan skatteintäkter och nettokostnadsutveckling	33
Tabell 15: Investeringsstyp	33
Tabell 16: Pensionsportfölj	34
Tabell 17: Återlånade medel	35
Tabell 18: Balanskravsutredning	37
Tabell 19: Årsarbetare och anställda	39
Tabell 20: Antal faktiska årsarbetare per förvaltning	40
Tabell 21: Arbetad tid	40
Tabell 22: Arbetad tid per förvaltning	41
Tabell 23: Arbetad tid per yrkeskategori	41
Tabell 24: Kompskuld	41
Tabell 25: Personalomsättning per yrkesgrupp i det personaladministrativa systemet	42
Tabell 26: Tillsvidareanställd personal som slutat arbeta i region Dalarna	42
Tabell 27: Sjukfrånvaro	42
Tabell 28: Total sjukfrånvaro i procent av sammanlagd ordinarie arbetstid jan-dec	43
Tabell 29: Korttidssjuk dag 1-14, mellan 2008 till 2024	43
Tabell 30: Sjukfrånvaro totalt, mellan 2008 till 2024	43
Tabell 31: Sjukfrånvaro kopplat till ålder och kön	43
Tabell 32: Historiska resultat och Region Dalarnas ekonomiska ställning	44
Tabell 33: Avskrivningstider per anläggningstyp	63

Bilagor

1. Bolag, kommunalförbund, stiftelser mm
2. Privata utförare
3. Verksamhetsberättelse, förvaltningar. Inklusive förvaltningsvisa målbilagor
4. Uppföljning Intern styrning och kontroll

Region Dalarna
Vasagatan 27, Box 712
791 29 Falun
Telefon 023 49 00 00

**REGION
DALARNA**